मकरन्द उदाहरणम् of विश्वनाथ दैवज्ञ

- Edited and published by बाबू वाराणसी प्रसाद at भ्रमर प्रेस.

Benares, 1940 Vikram era.

16

Indira Gandhi National Centre for the Arts

Bill No. 3/07-08
2008-01947
45

299

दखण्ड

मकरन्दखण्डउदाहरणम् ॥

जिसे

बाबूबाराणसीप्रसादजी ने छपवाया

बनारस

अमरयन्त्रालय में श्री अम्बिकाचरण
चट्टोपाध्याय द्वारा मुद्रित हुआ ॥

सम्वत् १९४०

1299

SANG
1335
MAK

KALANIDHI
Rare Book Collection
IGNCA
ACC No.: R-197
Date: 25.3.08

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

DATA ENTERED
Date 01/07/08

॥ अथ मकरंदस्यउदाहरण प्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ नत्वागजाननंदेवं विश्वनाथः करोत्यसौ ॥ उदाहरणसुद्दा सामकरंदस्ययत्नतः ॥ १ ॥ श्रीसूर्येति ॥ प्रज्ञांयतः प्राप्येति ॥ श्रीमच्छिवादिति ॥ इष्टहरिकृतासन्नेति ॥ स्पष्टार्थानिपद्यानि ॥ अथपंचांगसाधनं ॥ तत्रादौतिथिसाधनं ॥ तत्रअभीष्टवर्षादि तिथिवारादिसाधनमाह इष्टशकमध्येपुस्तकीयशकः शोध्यः ॥ तद्यथा ॥ पुस्तकीयशकपंक्तौइष्टशकासन्नो योन्यूनः शकोभवतिसशोध्यः ॥ यावदग्रिमपुस्तकीयशकतुल्योभवतितदनंतरद्वयोस्तुल्ययोर्मध्ये पुस्तकीयशकापेक्ष याएकाधिको भूत्वाइष्टशकः अग्रेगच्छतितदासनशोध्यः ॥ यस्तुल्योजातः सशोध्यः ॥ तद्यथा ॥

इष्टशक: १५।५१ एतन्मध्ये अयं १५।४४
पुस्तकीयशकस्तावच्छोध्य: ॥ यावदग्रिम
पुस्तकीयशक १५६० तुल्योभवति ॥ तद
नंतरं इष्टशक १५।६१ मध्ये अयं १५।६०
पुस्तकीयशक: शोध्य: यावदग्रिमपुस्तकीय
शक १७।७६ तुल्योभवति ॥ एवमग्रे
पि ॥ ननुपुस्तकीये १५।६० इष्टशकयोस्तु
ल्यतायांइष्टशकमध्ये १५।६० पुस्तकीय
शक: १५६० शुद्धत्वं ॥ इवंसतिपूर्वशक:
१५४४ शोध्यइतिकिमर्थमुक्तमितिचेदुच्यते
तत्कारणं ॥ पुस्तकीयशकपंक्तौ एकसार
भ्यषोडश शेषाणिसंति। इतिकारणात् श
कद्वयतुल्य तायामप्येवंशोध्यइत्युक्तं ॥
एवंक्रतिषोडशशेषाणिसंति ॥ अतएवपुस्त
कीयशकपंक्तौ परस्परंषोडशांतरंतिष्ठति
यदितुल्ययो: पुस्तकीयेष्टशकयोरंतरंकि
ञ्चित ॥ तदाकापिक्षतिर्नास्ति ॥ परंतुए

तावान्विशेषः ॥ यदापुस्तकीयशकादधस्य
तिथिवारादिकंसाध्यं तदधस्त्थावल्लीरत्थाप्या
इयो स्तुलग्नशकयोरंतरेशेषंशून्यं अवशि
षत्ते ॥ तर्हिशेषपंक्तौ शून्यकोष्टकोना
स्तिद्वति कारणात्शकादधस्थमेव वर्षादौ
तिथ्यादिकंभवति ॥ इदंपूर्वप्रकारेणसह
तुल्यं ॥ तद्यथा ॥ इष्टशकः ॥ १५६०
एतन्मध्ये पुस्तकीयशके १५४४ शोधिते
शेषं ॥ १६ पुस्तकीयशकादधस्त्थतिथ्या
दिकं ॥ २७ । ५ । २६ । ४५ । वल्ली । ५४ ।
३६ । ३३ शेषादधस्त्थतिथ्यादिकं ॥ २७ ।
६ । ६ । १२ वल्ली ५ । ३० । १७ । अनयोर्यो
गेजातंवर्षादौतिथ्यादिकं । २४ । ४ । ३२ ।
५७ । वल्ली० । ६ । ५१ । अथवा इष्टशकः
१५६० एतन्मध्ये अयंपुस्तकीयः शकः
१५६० शुद्धः शेष० पुस्तकीयशकादध स्त्थ
तिथ्यादिकं २४ । ४ । ३२ । ५७ । वल्ली०

६।५१। शेषपंक्तौ शून्यकोष्टकस्याभावा
ज्ज्ञातंवर्षादौतिथ्यादिकंपूर्वंतुल्यमेव ॥
एवंदृष्टयंत्रमध्ये पुस्तकीययंत्रकेशुद्ध्यच्छेषं
भवतितत्प्रमितकोष्टकादधस्थंतिथ्यादिकं
स्थाप्यंवल्लीचस्थाप्या ॥ एतन्मध्ये पुस्तकीय
यंत्रादधस्थतिथ्यादिकंयोज्यं ॥ तत्वांव
ल्लीयोज्यातद्यथा ॥ तिथिस्थानेतिथिर्यो
ज्या । वारस्थानेवारोयोज्यः ॥ घटीषु
घटीयोज्यापलेषुपलानि ॥ ततःपलस्थानि
षष्टिभक्तेसतिफलंघटीषुयोज्यं घटीषुषष्टि
भक्तासुफलं वारेयोज्यं ॥ वारेषुसप्ततष्टे
षुशेषमभितोरव्यादिवारोज्ञेयः ॥ अत्रलब्ध
त्यागः ॥ एवंवर्षादौवारोभवति । अस्मि
न्मकरंदेसर्वत्रवर्तमानोवारोज्ञेयः ॥ तिथि
स्त्रिंशत्तष्टाशेषावर्षादौतिथिर्भवति ॥ अ
स्रैवनाक्षत्रंशुद्धिः ॥ वल्याउर्ध्वांकः
पञ्चविंशः षष्ठितष्टः शेषावर्षादौवल्लीभव

ति ॥ तदनंतरं अस्मिन्वारादौ देशांतरसं
स्कृतिः कार्या तद्यथा ॥ रेखाख्यदेशांतर
योजनघ्नीगतिग्रहस्याभगजैर्विभक्ता ॥ ल
ब्धाविलिप्ताः खचरेविधेयाः स्वर्णं परे प्राक्
समयेविलोमम् इति ॥ यनि देशांतरयो
जनानिरविमध्यगत्यागुणितानि कार्याणि ॥ प
श्चादशीत्या भक्ता लब्धपलानि वारादिपल
स्थानेरहितसहितानि कार्याणि यदा ग्रहे
ष्टघटिकानि तदा धनानि यदा धनानि तदा ऋण
निति थिनक्षत्रयोगसंक्रांतिमहानक्षत्रेषु
ग्रहापेक्षया विपरीतमित्युक्तत्वात् ॥ उदा
हरणं ॥ काश्यांतरदेशांतरयोजना
६४ ऋणानि सूर्यगत्या ५९।८ गुणिता
नि ३७८४ अशी ८० त्या भक्तानि लब्ध
पलानि ४७ ऋणानि देशांतरस्य ऋणसं
ज्ञकत्वात् तिथौ विपरीतमित्युक्तत्वात् जा
तानि धनानि ॥ रेखापुरात् स्वपुरस्यभाग

परदिगवदिक्छुत्याकृ णघनत्वमव गंतव्यं ॥
यस्मिन्वर्षेशुष्यं कएकविंशतिमारभ्यत्रिंशत्प
र्यंतंसमायाति तस्मिन्वर्षेधिमासोज्ञेय: ॥
तद्यथा ॥ इष्टशके १५५२ एतन्मध्ये पुस्त
कीयशके १५४४ शोधितशेषं ८ शेषादध
स्छातिथि: २८ शकादधस्छातिथि: २७
योग: ५५ त्रिंशत्तष्टे शेषं २५ अस्मिन्वर्षे
धिमासोज्ञेय: ॥ संक्रमणवशात्मासोज्ञेय: ॥
यस्मिन्मासेसंक्रातिर्नभवतिसअधिमास: ॥
अथउदाहरणक्रमोलिख्यते ॥ इष्टशक:
१५५२ एतन्मध्ये पुस्तकीयशक: शोधित:
शेषं ॥ ७ ॥ पुस्तकीयशकादधस्छांक:
२७। ५। २६। ४५। शेषादधस्छांक: ।
१७। १। २१। ५२। अनयोर्योगेजातं ॥
१४। ६। ४८। ३७। इदंदशांतरपलै: ४७
सहितंजातंवर्षादौतिथ्यादिकं ।१४।६।
४१। २४। एवंचैत्रशुद्धचतुर्दशीशुक्रवारमा

रम्यवर्षप्रवृत्तिः ॥ प्रकादध रुद्धवल्ली ५४ । ३६ । ३४ अेषादधस्थवल्ली ४६ । २८ । १५ । अनयो र्योगेजातावर्षादौवल्ली ४१ । ४ । ४८ । एवंकृताइति ॥ इदंवारादिकंवल्लीसहितंपंचविंशतिधारुद्धाप्यं ॥ अयानुक्रमेणतत्तत्पत्तरुद्धतिथिगुद्धायोज्याः ॥ तद्यथा ॥ प्रथमरुद्धानेशून्यकोष्ठकाधरुद्धंवारादिकंयोज्यं ॥ ००० तदधरुद्धावल्ली ००० वल्लीषुयोज्या ॥ एवंद्वितीयरुद्धानेप्रथमकोष्ठकाधरुद्धंवारादिकं ॥ ० । ४५ । ३६ । योज्यंतदधस्था वल्ली । ३२ । ८ । २३ । वल्लीयोज्या ॥ एवमग्रेऽपि एवंकृतेसतितत्तत्पत्तादौतत्तद्वारादिभवति ॥ तथाकृतेजातंप्रथमपत्तरुद्धंवारादिकं ६ । १८ ॥ २४ । वल्ली । ४१ ४ ४८ । द्वितीयपत्तरुद्धंवारादिकं ० । ३५ । १० वल्ली । १२ । १३ । १२ । तृतीयपत्तरुद्धवारादिकं १ । १८ । ५६ । वल्ली ४५ । २० । १६

एवमग्रेपिचतुर्विंशतिपत्ताः भवंति ॥ अधि
मासश्चेत्षट्विंशतिपत्ताभवंति ॥ इतिनि
यामकत्वात्तत्रएककरुणानमधिकं किमर्थमुक्त
मितिचेदुच्यते ॥ इष्टवर्षादिमारभ्यद्वादश
मासांतेअधिमासश्चेत्त्रयोदशमासांतेवर्ष
समाप्तिर्भवति ॥ अस्मात्द्वितीयदिवसे
अग्रिमसौरवर्षप्रवृत्तिर्नभवतिकिंतुएकादश
दिनांतरेभवति ॥ इतिकारणादेकपत्तस्य
चालनमंतरास्तदिवसज्ञानार्थमधिकमुक्तं ॥
अनयारीत्याप्रतिवर्षं एकादशतिथिवृद्धिः॥
अनयारीत्याएकादशदिनवृध्यावृतीयेवर्षेअ
धिमासोनभवति ॥ अथतत्तत्पत्तस्यवारा
दीतत्तत्पत्र चालनानिरहिताणिकार्याणि
कुतः चालकस्यऋणत्वात् ॥ तत्तत्पत्तादि
रुऋत्रक्षीषुवक्षीरुक्षचालनानिधनानिकार्या
णिचालनस्यधनत्वात् ॥ तद्यथा ॥ प्रति
पत्तपंचदशकोष्टकाः कार्याः ॥ तत्रप्रथम

कोष्टकस्थतिथिवारेषुएकोयोज्यः ॥ तद्य
था ॥ प्रथमकोष्टकस्थतिथिवारौतावेवत
योर्मध्येएकोयुक्तः कार्यः द्वितीयकोष्ठस्थ
तिथिवारौभवतः ॥ एवंद्वितीयकोष्टस्थ
तिथिवारमध्येएकोयुक्तः तृतीयकोष्ठस्थ
तिथिवारौभवतः ॥ एवमग्रेपि ॥ प्रथम
कोष्ठस्थवारादिमध्ये अयंघट्यादिचालनां
को ०।५।७।३६। घटीस्थानेरहितः कार्यः
तद्द्वितीयकोष्टस्थघट्यादिकंभवति ॥ प्रथम
कोष्टेयथास्थितमेव ॥ एवमग्रेपि ॥ तथा
प्रथमकोष्ठकस्थवल्लीयथास्थितैव ॥ तन्म
ध्येचालनांको।२।८।३३।३२। योजि
तः ॥ द्वितीयकोष्ठस्थावल्लीभवति ॥ एव
मग्रेपि ॥ एवंकृतेसतिअंतिमकोष्ठस्थंवा
रादिकंतेनैवचालकेनरहितंसत्द्वितीयपत्र
स्थवारादिकतुल्यंभवति ॥ तदाशुद्धो यं
क्रमः ॥ अन्यथा अशुद्धः। एवंवल्ली ॥ उ

दाहरणं ॥ प्रथमपत्रस्थवारादिकं ।१४।
६ । ४९ । २४ । तिथौवारेचएकोयुक्तः ॥
१५ । ० घटी ४९ प० २४ । एतन्मध्ये चा
लनांको० ५७ । ३६ । रहितः जातंद्वितीय
कोष्ठस्थंवारादिकं । १५ । ० । ४८ । २६ ।
५४ । एवंप्रथमपत्रस्थवल्ली ४१ । ४ । ४९
मध्येचालनांको २ । ८ । ३३ । ३२ युक्तः जा
ताद्वितीयावल्ली ४३ । १३ । १२ । ३२ एव
मग्रेपि ॥ तथाकृतेजातं ॥ एवंकृते
द्वितीयपत्रस्थतिथ्यादितुल्यं षोडशको
ष्ठकस्थतिथ्यादिकंजातं ॥ अथवल्लयां
यजर्क्षां कोभवतितत्तुल्यंतिथिसौरभस्यको
ष्ठकोपरिस्थः वल्लीस्थोर्क्षांकादधस्थाया
घटिकाभवति । तन्नयूनं तदासन्नतिर्यक्पं
क्तिस्थघटिकायांतत्कोष्ठकादधस्थघटिका
भिः सहांतरंकार्यं ॥ तद्वनर्णसंज्ञकं

१६	६	४९	२४	०	४१	४	४९	०
१५	०	४८	२६	२४	४३	१३	१२	३२
१	१	४७	२८	४८	४५	२१	५६	४
२	२	४६	३१	१२	१७	१०	२९	३६
३	३	४५	३३	३६	६	३१	३	८
४	४	४४	३६	०	५१	४७	३६	४०
५	५	४३	३८	२४	५३	५६	१०	१२
६	६	४२	४०	४८	५६	४	१३	४४
७	०	४१	१२	१२	५८	१३	१७	१२
८	१	४०	४५	३६	१	२१	५८	३८
९	२	३९	४८	०	२	३०	२४	२०
१०	३	३८	५०	२४	४	३८	१७	१२
११	४	३७	५२	४८	६	३७	३१	२४
१२	५	३६	५५	१२	८	५६	४	५६
१३	६	३५	५७	३६	११	४	३८	३८
१४	०	३५	०	०	१३	१३	१२	०

भवति ॥ यदाअधस्कघटीमध्ये शुद्धं तदाधनसंज्ञकं अंतरंभवति ॥ अन्यथाऋणसंज्ञकं भवति ॥ यदाचतुः पंचाशत्तिर्यक्पंक्तौ

घटिकादिकंफलंगृहीतं तदातदधोघटि
कायाअभावात् ॥ केनसहअंतरं कार्यमि
त्याह । तिर्यक्पंक्तौशून्य घटिकायांवल्ली
स्थोर्ध्वांकतुल्यकोष्टकादधस्थघटिकाभिः स
हअंतरंकार्यमिति ॥ अत्रोदाहरणं ॥
वल्ली । ५३ । ५६ । १० । त्रिपंचाशदधस्थ
तिर्यक्पंक्तौचतुः पंचाशत्घटिकायाः घट्या
दिकं ॥ ८ । ५२ चतुःपंचाशत्कोष्टकाद
धस्थतिर्यक्पंक्तौशून्यघटिकायाघट्यादिकं ॥
८ । ५ । अनयोरंतरं १३ एवंबुद्धिमताज्ञे
यं॥तदनंतरंतिर्यक्पंक्तौयाघटिकागृहीताता
वल्लीस्थघटिकामध्येशेषाः शेषायाघटिकाः
पलानिभवंतितेनांतरेणगुणयानिपश्चात्षट्
भिर्भक्तेलब्धानिएतानिपूर्वस्थापितघटिमध्ये
रहितानिसहितानिकार्याणितद्यथा॥ यदा
धनमंतरंतदासहितानिऋणंतदारहितानि
कार्याणि ॥ एवंकृतेयाघटिकाः पलानिचभ

वंतितः कोष्ठकस्थघटीमध्येयोज्यास्सष्टा घ
टिकाभवंति ॥ तिथिरेववारमुक्तंयात्रत्रि
संवारंगच्छतितदापूर्वस्मि न्वारेषष्टिघटिकात्मिकातिथिस्थाप्या ॥
यदैकवारे तिथिद्वयंभवेत्तदावमदिनं ॥ तदापूर्वेणापराका
र्यासास्पष्टाभवेत् ॥ अनयारीत्यानक्षत्रयोगसाधनं ॥ अथउदाहर
णं ॥ प्रथमपक्षस्यप्रथमकोष्टस्यावल्ली ४१।४।४९ अत्रवल्त्यामू
र्ध्वंकिएकचत्वारिंशद्वर्तते इतिकारणात्तिथिसौरभस्यैकचत्वा

	१४	१५	१	२	३	४	५	६	७	७	८	९	१०	११	१२	१३
वा०	शु०	श०	र०	चं०	मं०	बु०	बृ०	शु०	श०	र०	चं०	मं०	बु०	गु०	शु०	श०
घ०	५२	४६	३७	४६	४७	४९	५२	५६	६०	१	६	११	१६	२०	२३	२४
प०	२४	२५	३३	५२	३०	३१	३५	४४	०	३३	४६	५४	३१	३२	१	३४

रिंगत्कोष्ठकादधस्स्थवल्ल्यां घटिकाचतुष्टयंवर्त्तते इतिकारणात्तिर्यक्पंक्तौ शून्यघटिकाया घटांकः ३ । ५ अयं अधस्स्थघटिकामध्ये २ । ५८ नशुध्यति अतःअपूर्वघटिकामध्ये योधितः ७ पलाद्यं ऋणसंज्ञं ॥ अथांतरेक्रियमाणेघटिस्थानेशून्यमेवावशिष्यतेवल्लीस्थघटिकाशून्ये नगुणिताःशून्यमेवजातंष ट्भक्तेशून्यमितिकारणात् ॥ घटीस्थानेशून्यत्यागःक्रियतेफलंपलात्मकमंतरंगृह्यतेवल्लीस्थघटिकादिकं । ४ । ४९ इदंतिर्यक्पंक्तिस्थशून्यघटीभिरहितंजातं । ४ । ४९ । इदमंतरेणगुणितं । ३३ । ४३ । षड्भक्तंलब्धानिपलानि ५ एतानिपूर्वघटीमध्ये । ३ । ५ । रहितानिजातानिघटीपलानि ॥ ३ । ० । एतानिपूर्वस्थापितप्रथमपद्यस्यप्रथमकोष्टघटीःफलमध्ये । ४९ । २४ । युतानिजातानिचैनशुद्ध १४ भगोघटीपलानि । ५२ । २४ । ए

वमग्रेपिबोध्यं तथाज्ञतिजात:प्रथम:पक्ष:एत
दुदाहरणे परिगणकेनगणितेक्रियमाणेयत्र
कुत्रापिअंकमध्ये अंतरंपततितर्हिममनदोष:
अस्माभि:शुद्धपुस्तकोपरिकृतमस्ति ॥ ॥ अ
थनक्षत्रसाधनं ॥ इष्टशकमध्ये । १५ । ५१ ।
पुस्तकीयशकेशोधिते १५४४ शोधितेशेषं ७
शकाद्धरुक्षांक: । २४ । ५ । ८ । ३८ शेषाद
धरुक्षांक: । १६ । २ । ६ । २३ । अनयोर्योगे
जातं ४० । ७ । १६ । १ देशान्तरपलै: ४७
सहितं ४० । ७ । १६ । ४८ उर्ध्वांकेसप्तविं
शतिभिस्तष्टे जातं १३ तदध:सप्ततष्टे जातं ०।
एवंजातं १३ । ० । १६ । ४८ वर्षादौतिथ्या
दिकं ॥ यस्मिन्दिनेतिथ्यारंभोभवतितस्मि
न्नेवदिनेनक्षत्रयोगारंभइतिव्याप्तिर्नास्ती
ति ॥ तद्दिनात्पूर्वोपरदिनेवाभवति ॥ चैत्र
शुद्ध १५ शनौहस्तनक्षत्रमहति: ॥ शकाद्ध
रुक्षावली ५३ । ५५ । २१ शेषाद्धरुक्षावली

४८। ५। ९। योगः ४२। ०। ३० जातान
त्तनवल्लीद्वंद्वं नक्षत्रादिकं वल्लीसहितं चतुर्दश
स्थाने स्थाप्यं ॥ अधिमासशेषं च दश
स्थाने स्थाप्यं ॥ अनुक्रमेणात तत्तत्पक्षस्थेन दल
गुणायोज्याः ॥ तद्यथा ॥ प्रथमस्थाने शून्य
कोष्टकादधस्थं योज्यं ॥ द्वितीये प्रथमं ॥ ए
वमग्रेपि ॥ तदधस्थवल्लीषु योज्या ॥ एवं कृते
जातं प्रथमपक्षस्थं वारादिकं ॥ ०। १९। ४८
द्वितीयपक्षस्थं ९। ३९। ५८ प्रथमवल्ली
४२। ०। ३० द्वितीयवल्ली ४१। ३१५७। एव
मग्रेपि ॥ अथ तत्तत्पक्षादिषु वारादौ तत्तत्पक्ष
चालनानि सहितानि कार्याणि ॥ वल्लीषु चा
लनानि धनानि कार्याणि प्रतिपक्षं सप्तविंशति
कोष्ठकाः ॥ तत्र प्रथमकोष्टे प्रथमकोष्टस्थन
क्षत्रादिकं स्थाप्यं ॥ तदधस्थात तत्पक्षवल्ली
स्थाप्या ॥ तदनंतरं प्रथमकोष्टस्थनक्षत्रादि
कं यथास्थितमेव ॥ तन्मध्ये एकोयुक्तः का

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

र्यः । द्वितीयकोष्टस्थनक्षत्रवारौभवतः ॥ एव
मग्रेपि ॥ तथाप्रथमकोष्टस्थघटिकायथास्थि
ताएव ॥ तन्मध्येअयंघट्यादिश्चालनांको ।
० । ४४ । ४८ युक्तःसन्द्वितीयकोष्टस्थंघट्या
दिकंभवति ॥ तथाप्रथमकोष्टस्थावल्लीयथा
स्थितैव ॥ तन्मध्येयं घट्यादिश्चालनांको
२ । १३ । १६ । योजितःसन्द्वितीयकोष्ट
स्थावल्लीभवति ॥ एवमग्रेपि ॥ उदाहरणं ॥
प्रथमकोटस्थनक्षत्रादिकं १३ । ० । १६ । ४८
वारेएकोयुक्तः । नक्षत्रेएकोयुक्तः ॥ १४ घटी
पलं १६ । ४८ एतन्मध्येचालनांको
० । ४४ । ४८ युक्तःजातंद्वितीयकोष्टस्थंन
क्षत्रादिकं १४ । १ । १७ । ३२ । ४८ एवंप्र
थमपक्षस्थवल्ली ४२ । ० । ३० मध्येचालनं
२ । १२ । १५ ३३ युक्तंजाताद्वितीयावल्ली
४४ । १२ । ४६ । ३३ । एवमग्रेपि ॥ प्रथम
कोष्टस्थावल्ली । ४२ । ० । ३० । नक्षत्रसी

रभस्यद्विचत्वारिंशत्कोष्टकादधस्थभूनस्य घ
टिकायाश्चाद्यांकः १ । ४७ अधस्थांकः
१ । ४२ अंतरं ५ ऋणंअनेनवल्लीस्थघटी०
३० । पलानिगुणितानि १५० षष्ट्याभक्तेफ
लानि २ । ३० । षड्भिर्भक्तेपलानि ० । २५
पूर्वघटिकामध्ये १।४७ रहितानि १।४६।३४।
एतानिपूर्वस्थापितप्रथमपक्षस्यप्रथमकोष्ट
स्थघटीपलमध्ये १६ । ४८ युतानिजाताघटि
का १८ । ३५ एवञ्चैत्रशुद्ध १५ शनौहस्तन
क्षत्रस्यघटिकादि ॥ एवमग्रेपि ॥ ॥इतिन
क्षत्रसाधनं॥अथयोगसाधन ॥ इष्टशक१५।५१
मध्ये पुस्तकीयशके १५४४ शोधितेशेषं ७
शकादधस्थांकः २४ । ५ । ११ । ५७ शेषाद
धस्थांकः १६ । २ । ५ । ९ शकादधस्थावल्ली
५३ ।५६। ३८ शेषादधस्थावल्ली ४८।२।२८
वारादिकयोगेजातं ।४०।७।१७।० देशांत
रपलैःसहितैः ४० । ७ । १७ । ४७ ऊर्ध्व

केसप्तविंशतितष्टेजातं १३।७।१७।४७।
वारेषुसप्ततष्ठेजातंपूर्वं ॥ वल्लीयोगः
४१।४९ ।६। योगादिकंवल्लीसहितंच
तुर्दशस्थानेस्थाप्यं ॥ अधिमासश्चेत्पंचदश
स्थानेस्थाप्यं ॥ अथानुक्रमेणतत्तत्स्थ
स्थयोगगुणायोजनाः ॥ तद्यथा ॥ प्रथमस्थाने
शून्यकोष्ठ कादधस्थंवारादिकं ।०।०।०।
योजितेजातं ०।१७।४७। वल्लीषुयोजि
तावल्ली ।४१।५९ ।६। एवंद्वितीयकोष्टे
प्रथमकोष्ठस्थंवारादिकं ४।२७ ।२४।
योजितं ।४।४५।११। वल्ली ५५।२६।२५।
वल्लीषुयोजिताजातावल्ली ३ ७।२६।१।
एवमग्रेपि ॥ प्रथमस्थयोगादिकं १३।०।
१७।४७। योगस्थानेएकोयुक्तःवारेएको
युक्तः घटीपलमध्ये ।१९।४७ घटादिन्यू
ननांको ।३।२५।४६। रहितःजातंद्वि
तीयकोष्टकस्थं योगादिकं १४ ।१।१४।

२१ । १५ एवंप्रथमपञ्चस्कवल्लीमध्ये चालनां कौ २ । ३ । १३ । १८ । योजितं ज.ताद्विती यकोष्टस्थावल्ली ४४ । २ । ११ । ८ एवमग्रे पि ॥ प्रथमकोष्टस्कावल्ली ४१ । ५८ । ६ योग सौरभस्यैकचत्वारिंशत्कोष्टकादधस्कचतु : पञ्चाशतघटिकायाघट्यांकः १ । ४२ । अध स्कांकः १ । ३७ अंतरंकृणेन अनेनवल्ली स्कवटीपलानि ५ । ६ गुणितानिषट्भक्ते ल ब्धपलानि ४ । १५ एतानिपूर्वघटिकामध्ये १ । ४२ । रहितानि १ । ३८ जातानिघटी पलानिएतानिपूर्वस्कापित घटीपलमध्ये यु तानिजातानिचैत्रशुद्ध १५ घनौव्याघातयो गघटी १९ पलानि २५ एवमग्रे पितथाकृ तेजातःप्रथमपञ्चः ॥ अथेष्टतिथ्यादिसाधनं॥ वर्षमध्ये यस्मिन्मासेयातिथिरपेक्षतेतत्तिथि पर्यंतंचैत्रादिप्रतिपदमारभ्यतिथयःसङ्कापत्राः ॥ ताःवर्षादितिथ्याढ्याढ्यानाःकार्याःशेषाःसौरव

र्षादिविष्टदिनपर्यंतंतिथयोभवन्ति ॥ अभीष्ट
नक्षत्रयोगसाधनेतास्तिथयोद्विष्टाः एकत्रष
ट्‌त्रिंशद्वंशेनहीनाः ॥ अपरत्रद्वाविंशांशेन
युताःकार्याः। निरवयवेनोभयत्रापिवर्षादि
तोनक्षत्रयोगाभवंति ॥ तिथयःपंचदशभक्ताः
कार्याः ॥ नक्षत्रयोगौसप्तविंशतिभक्ताःफलं
निरवयवंग्राह्यं तेतिथिनक्षत्रयोगकोष्टाःस्युः।
एतत्कोष्टकादधस्छक्लस्वगुरुस्छंवारादिकं
स्छाप्यं ॥ वल्लीचस्छापरा ॥ वारादिकमधो
वर्षादिस्छदेशांतरसंस्कृतंवारादिकंयोज्यं
वल्लोपुरवल्लीयोजरा ॥ तदनंतरंवारस्थानेपंच
दशभागावशेषास्तिथियोगयुक्ताःकार्याः ॥
वारस्थानेसप्तविंशत्तष्टंकार्यंएवंनक्षत्रयोगौ
वर्षादिस्थनक्षत्रयोगाभ्यांसहितौकार्यौ ॥
सप्तविंशत्यधिकेसप्तविंशतितष्टंकार्यंअभीष्ट
नक्षत्रयोगौभवतः ॥ अभीष्टतिथिस्तुक्वाय
तएवेतिनतदानयनेयत्नोविधेयः ॥ वारादि

कमधोस्वस्ववर्षादिसत्छदेशान्तरसंस्कृतंवा
रादिकंयोज्यंवल्लीषुवल्लीयोजना ॥ वार
सत्छानेशेषानक्षत्रयोगायुताःकार्याः ॥ वार
स्थानेसप्तभिस्तष्टंकार्यं ॥ तदनन्तरंस्वस्वचा
लकाःशेषतिथ्यादिनागुण्याः ॥ चालकस्त्रेतध
नस्तदाघटिस्थानेयुक्ताःकार्याः ॥ ऋणेरहि
तःयदानशुद्ध्यतितदावारादिकोग्राह्यः ॥
एवमेववल्ली ॥ एवंतिथिनक्षत्रयोगानांवा
रादिकंभवति ॥ वल्लीसहितं ॥ अस्मात्
प्राक्वत्स्वस्वसौरभोपरिघटिकाः साध्याःअ
भीष्टतिथ्यादेःस्पष्टाघटिकाभवंति ॥
॥ उदाहरणं ॥ शके १५ ५१ वैशाखकृ १०
बुध्या छ्याचयनंतचचैत्रशुद्ध १ प्रतिपदमार
भ्यदशमीपर्यंतमिष्टतिथयः ॥ २५ वर्षादि
तिथ्या १४ हीना ११ पंचदशभिर्भक्ताः फलं०
शेषं ११ तिथिगुकस्थंशून्यकोष्ठकादधस्थं
वारादिकं ॥ ०।०।० वल्लीच ०।०।०।

इदंवर्षादिकंवारादिभिः । ६ । १९ । २४ युतंवारस्थानेशेषतिथि ११ भिर्युक्तं सप्ततष्टंजातंवारादिकं ३ । ४९ । २४ । वल्लीयोजिता ४१ । ४ । ४९ चालकः ० । ५७ । ३६ शेषतिथिभिर्गुणितः ।१०। ३३ इदंघटीस्थानेरहितंजातं ३।३८।५१। वल्लीस्थानेचालकः २ । ८ । ३३ । ३२ शेषतिथिभिर्गुणितः २३ । ३४ अनेनवल्लीयुक्ताजातावल्ली ४ । ३८ । ५२ आभ्यांप्राग्वज्जातावैशाखकृष्णा १० बुधेघटिका १६ पलानि ३१ एताः पूर्वानीततुल्याजाताअस्यांतिथौनक्षत्रयोगानयनं ॥ शेषतिथयः ११ स्वषट्त्रिंशदंशेनरहिताजाताः ११ पुनस्ताएवतिथयः स्वद्वाविंशत्यंशेनयुक्ता ११ जातौनक्षत्रयोगौ ॥ अनयोरूर्ध्वं सप्तविंशतितष्टं फलंशून्यकोष्टकः । नक्षत्रगुरुरूर्ध्वंशून्यकोष्टकादधस्थंवारादि ।०।०।० वल्ली ।०।०।०।०। योगगुरुशून्यकोष्टरूर्ध्वं

वारादि ॥ ००।० वल्ली।०।०।० नक्षत्रा
दिकंवारादिकंवारस्थानेशेषनक्षत्रैर्युतं ११
।०।० इदंवर्षादिस्थकोष्ठस्थनक्षत्रवारादि
भि ०।१६।४८। र्युतंसप्ततष्टंवारादिकं
४।१६।४८ वल्लीषु वल्लीयुक्ता ४२।०।३०
जातावल्ली ४२।० ३० एवमेवजातंयोगवा
रादिकं ।१७।४७ वल्ली ४१।।५८।६
नक्षत्रचालकः।४४।४८ शेषनक्षत्रैर्गुणि
तः ८।१२ इदंघटीस्थानेयुतंजातंनक्षत्रवा
रादिकं ४।२५।१ वल्लीचालकः ।२।१२।
१६। ३२ शेषनक्षत्रैर्गुणितः २४।१५।२
।२ अनेनवल्लीयुताजातावल्ली ६।१५।३२
पूर्वानीतनक्षत्रमध्येवर्षादिस्थनक्षत्रं १३ युतं
जातं २४ शततारकानक्षत्रं ॥ एवंप्राग्वज्ज्ञा
तं॥ वैशाखकृष्णैकादश्यांगुरौशततारका
नक्षत्रस्यघटिकाः ३ पलानि ११ अथयोगवा
रादिस्थचालकः ॥ ३।२५।४६ शेषैर्गुं

SANS
133.5
MAK

णित: ३७।४३।३६ इष्टंघटीसङ्कानेरहित्तं जातं ३।४०।४ वल्लीस्यचालक: २।३।१३।८ शेषयोगैर्गुणित: ३२।३५।२४।२८ अनेनवल्लीयुताजाता४।३४।३० पूर्वानित्ययोगमध्ये ११ वर्षादिस्थयोगेयुक्तेजात: भुक्तयोग: ॥ २४ एवंजातंवैशाखकृष्णादशम्यांबुधेयोगघटिका: १२ पलानि १० कदाचिन्नक्षत्रयोगौअग्निमतिथौगच्छत: तदाशेषनक्षत्रयोगयोरैक्योरहित:कार्य: ॥ अथसंक्रान्तिमहानक्षत्रसाधनं ॥ इष्टशक १५।५१मध्येपुस्तकीयशके १५।४४ शोधितेशेषं ७ शकादब्दस्यवारादिकं ॥ ५।४१।१७ शेषादब्दस्यवारादिकं १।४८।४० अनयोर्योगेजातं ०।२९।५७ देशान्तरपलै: ।४७ सहितंजातोऽब्दप: ।०।३०।४४। अयंद्वादशस्थाप्य:क्रमेणमेषादिद्वादशसंक्रान्तिक्षेपैर्युत:कार्य: द्वादशसंक्रान्तय:स्यु:अब्दपमध्येमेषसंक्रान्तिक्षेपको

IGNCA RAR
ACC. No. R-197

००० युक्तःजातामेषसंक्रान्तिः ०।३०।४४ एवं चैत्रशुक्लपौर्णिमा।सप्तांशनौश्च।सुघटीषुमेषसंक्रान्तिप्रवेशः॥ वृषसंक्रान्तिक्षेपकः २।५।७।१ अब्दपमध्येयुतोजातः।३।२७।४५। भौमवारेश्चासुघटीषु २७।४५ वृषसंक्रान्तिप्रवेशः॥ एवंमिथुनादिष्वपि॥ एवमब्दपः सप्तविंशतिस्थानेस्थाप्य:॥ अश्विन्यादिसप्तविंशतिक्षेपकैर्युक्तः कार्यःतत्तन्नक्षत्रप्रवेशोभवति। अश्विनीक्षेपकः ०।०।०अब्दपमध्ये ०।३०।४४ युक्तःअश्विनीप्रवेशः। एवमन्येपि॥ चैत्रशुतथ १५ शनौश्चासुघटीषु ३०।४४ अश्विनीप्रवेशः॥ संक्रमात्संक्रमस्त्रिंश द्दिनांतिप्रायोभवति॥ नक्षत्रान्नक्षत्रप्रवेशश्चतुर्दशदिनांतरेभवति॥ अतस्त्रिंशद्दिनांतरेचतुर्दशदिनांतरेस्वस्ववारक्रमेणराशिनक्षत्रप्रवेशौलेख्यौ॥ अथसायनसंक्रमणसाधनं॥ यस्मिन्राशौसायनसंक्रा

न्तिरपेक्षतितद्राशावयनांशाःशोध्याः। सरा
श्याद्विः सूर्य्योभवति ॥ तदासन्नपञ्चांगाव
धिस्यसूर्येणसहांतरंकार्यं ॥ तस्यकलाः का
र्याःसूर्य्य गत्याभाज्याः फलंदिनाद्यंग्राह्यं
तदवधिस्यवारादौसहितंरहितंकार्यं ॥ त
द्यथा ॥ यदावधिस्यसूर्याद्दूनोभवतितदास
हितं। अधिकेरहितंकार्यमिति ॥ तस्मि
न्वारेसायनसंक्रांतिर्घटिकाभवंति ॥ उदाह
रणं ॥ शकः १५। ५१ सायनवृषसंक्रांतिः
साध्यते ॥ अयनांशाः १६। ५७ एकराशी
मध्येशोधितोजातः सूर्यः। ०। १३। ३ अ
स्यासन्नोवैशाखकृष्णा ३ शनौअवध्यर्कः ०।
१३। ३८। ३९ अनयोरन्तरंकलाः ३५।
३९ अवधिस्थार्कःगतिपलाककलाभिः ५८।
१२ भक्ताः फलंदिनाद्यं ० ३६। ४५ अवधि
स्यवारादिकमध्ये ०। २९। २७ रहितंजा
तःवैशाखकृष्ण १२ भृगौसायनवृषसंक्रांति

घटिका: ५२।४२ अस्याप्रशंसा ॥ तास्वेव पुण्यातिशयंमुनींद्रावशिष्टमुख्याजगदुर्महांतः ॥ सयुक्तियुक्तं चविलोक्यतेदः पदंनचैतद्व्यवहारयोग्यं ॥ इतिदिवाकरपद्यं ॥ अथ गृहसाधनं ॥ तत्रादौवल्लीसाधनं ॥ इष्टशकसध्ये पुस्तकीयशकेशोधितेयच्छेषंतत्प्रमितकोष्टकादधस्थांकमध्ये पुस्तकीयशकादधस्थांको योजितस्तदधस्थवारयोर्योगः कार्यः रव्यादिवर्तमानोवारोज्ञेयः ॥ एवंकृतेइष्टवर्षात् प्रथमवर्षेफाल्गुनीपौर्णिमास्युत्तरंयामावास्यातस्यामागतवासरेअर्धरात्रसमयेगृहवल्लीभवति ॥ कदाचित्पूर्वपरदिनेवाभवति यस्मिन्दिनेआगतवासरोभवति ॥ तस्मिन्दिनेगृहवल्लीज्ञेया ॥ अत्रवारस्यैवप्राधान्यं ॥ तदनन्तरंएतद्वल्लीस्थदिनमारभ्यमेषसंक्रांतिदिनपर्यंतंअन्तरालदिवसैर्वल्लीचतुर्थांकोपुनःकार्यःसामेषसंक्रान्तावर्धरात्रसम

येगृहवल्लीभवति ॥ मेषसंक्रान्तिवल्लीचतुर्थां
केसप्तये जग्रा: सप्तदिनान्तरेवल्लीभवति ॥ ए
वमग्रेपि ॥ अत्रभिन्नवल्लुपरिसंख्या:स्पष्टा
गृहा:साध्या: ॥ अथमेषसंक्रान्तिदिवसेमध्य
मागृहा:साध्या: ॥ देशान्तरबीजसंस्कृता:
कार्या: ॥ तेषुसप्तगुणाता:स्वस्वमध्यगति
योजग्रा ॥ तेअग्रिमावधिस्याभवन्ति ॥ एवम
ग्रेपि ॥ अथाव्ययदिमन्मासेयदिमन्पक्षे गृ
हचालनमपेक्ष्यते ॥ तत्तत्पक्षमासचालना
निप्रथमगृहदिनवल्ल्यांयोजयानि ॥ एवंकृते
तत्रमासेगृहवल्लीभवति ॥ यस्मिन्दिने
गृहसाधनमपेक्षतेतावद्भिर्दिनैर्वल्लीचतुर्थी
कोयुक्त:ताबद्भिर्दिनैर्वारोयुक्त:सप्ततष्ट:का
र्य: ॥ एवंकृतेइष्टवार:सएववल्लीस्थोवारआ
यातितदाभीष्टदिनेगृहवल्लीभवति ॥ यदात्र
भीष्टवारोनायातितदादिनद्वयेनएकेनदिने
नवावल्लीचतुर्थांकोयुक्त:कार्य:यथाभीष्टोवार:

आयातितथैवकार्यः ॥ पञ्चवल्लीसंस्कारश्च

चशुद्धप्रतिपदमारभ्यप्रवर्तते ॥ इयंगृहवल्ली

पूर्वमेवचतुर्दश्यांअमावास्यायांवाआयाति ॥

इतिकारणात् ॥ अयंसंस्कारउक्तः ॥ अथ

वारानयनं ॥ गृहवल्लीषष्ट्यासवर्णिताकार्या

हरगणोभवति ॥ पश्चात्सप्ततष्टेवक्ष्येषंतत्र

सितशुक्रवारमारभ्यप्रवर्तमानोवारोज्ञेयः ॥

अत्रोदाहरणं ॥ शके१५३४ वैशाखशुद्ध १५

गृहसाधनंक्रियते ॥ इष्टशक १५३४ मध्येपु

स्तकीयशके १५१४ शोधितेशेषं २० शेषा

दधस्यांकः ०।२।२।४ वारः २ शकाद

धस्यांकः ७।५६।८।५२ वार ५ अनयो

र्योगः ७।५८।१०।५ वारयोर्योगः ७ सप्तत

ष्टः शनिवारेजातावल्ली ७।५८।१०।५६

। एतन्मध्येवैशाखशुद्धपौर्णमासीस्यपञ्चव

ल्ली।०।०।०।४४ युताजातावैशाखशुद्ध

१५ अर्धरात्रसमयेगृहवल्ली ७।५८।११।४१

वारेषु ० वारो २ युक्तः २ जातःसोमवारः ॥ इयंग्रहवल्लीरव्यादिसर्वग्रहसाधनेउपउक्ता ॥ अत्रेदमवधेयं ॥ प्रथमतश्चैत्रादौ निकटग्रहदिनवल्लीतोवक्ष्यमाणरीत्यासूर्यःसाध्यःसयदिअपेक्षितार्कसमस्तदाशुद्धाअन्यथाअशुद्धा ॥ यदिचार्कःएकराशिन्यूनाधिकोतदावल्लीतल्लांकेखरामायोज्याःशोध्याःपरेपिक्रमादियंदेयंदेयंवा ॥ उदाहरणं ॥ इष्टशकः १५५८ उक्तवज्जातावल्ली ८।०।३६।३७। वारश्च५ वल्यस्सूर्यः ।१०।२६।४५।२२। अपेक्षितमीनार्कादूनद्वितिवल्लीचतुर्थांकेखरामायोजिताजातावल्ली ८।०।३७।७ इययोजनाद्वारश्च ० एतद्वल्युक्तसूर्यः ११।१८।२६।२७ अपेक्षितार्कसमद्वति १५५८। अस्मिन्चैत्रादितःप्रागसायांवल्लीशनौजाताशुद्धाएवमधिकत्वेद्रष्टव्यं ॥ अतएवोक्तंदिवाकरेण ॥ अपेक्षितार्कादिति ॥

॥ अथग्रहसाधनं ॥ स्वस्ववाटिकायांवल्लरीं य स्त्रतुर्थांकःतत्प्रमितकोष्टकस्याश्चतुारिंकास्था प्याः ॥ तदनंतरं वल्लीत्रितीयांकतुल्यकोष्टकस्य प्रथमांकंविहायचतुारिंकास्थाप्याः ॥ ततोव ल्लीद्वितीयांकतुल्य कोष्ठस्योर्ध्वांकद्वयं विहा यचत्वारिंकास्थाप्याः । ततोवल्लीप्रथमांक तुल्यकोष्टस्योर्ध्वांकद्वयंविहायचत्वारिंका स्थाप्याःऊर्ध्वांकास्त्याज्याः ॥ ततस्तेषांयो गःकार्यः। ऊर्ध्वांकषष्ट्यधिकःषष्टितष्टःकार्यः साग्रहवल्लीवक्ष्यादिर्भवति ॥ रविचंद्रादिवल्ली भिन्नालेख्याः ॥ अग्रेउपयुक्तत्वात् ॥ तदनंत रंग्रहवल्लीषट्गुण्याअंशादिकंस्यात् ॥ अंशा कि भक्ताराश्ययोभवंति ॥ एवमर्धरात्रस मयेराश्यादिग्रहाभवंति ॥ चंद्रोच्चबुधभृगु वल्लीनांविशेषः ॥ उक्तवच्चंद्रोच्चवल्लीकार्या ॥ तस्याऊर्ध्वांकेपंचचत्वारिंशद्युक्ताकार्यातद नंतरंचंद्रवल्लीमध्येशोध्यातदनंतरंषड्गुणि ताकार्याचंद्रोच्चं भवति ॥ यद्दावल्लीमध्ये वल्ली

नशुध्यतितदोर्ध्वांषष्ठियुताकार्या॥ बुधशुक्री
चवक्रीरविवक्रीमध्येशोध्यातदनंतरंषड्गुणि
ताकार्याबुधशुक्रयोःशीघ्रोच्चं भवति॥ एवंग्र
हसाधनांति रेखास्वदेशांतरयोजनघीत्वादि
नादेशांतरसंस्कारःकार्यः ॥ अथरीवेच
राभावाच्चरसंस्कारोनभवति ॥ उदाहर
णं ॥ शके १५३४ वैशाखशुद्ध १५ वक्री
७।५८।११।४० रविवाटिकायांचत्वारिं
शत्कोष्टकादधस्थांकः ६।३४।१४।४७
एकादशकोष्टादधस्थांकाद्यंकंविहायचत्वा
रोंकाः ४८।२४।५८।३९ अष्टपंचाश
त्कोष्टकादधस्थांकः ३८।५८।२०।३४
सप्तमकोष्टादधस्थांकः १।५२। ८।१४
चतुर्णांयोगेजातारविवक्री १२।५।६९।
४१।५४ उर्ध्वांकेशष्टितष्टे शेषं ५।६९।४१
।५४ इदंषड्गुणंजाताश्चंशाः ३४।५८।११
२४ अंशाक्त्रिंशद्भक्ताः लब्धंराशयः एवंरा

श्याद्योरविः १।४।५८।११। चंद्रवल्ली ३५।२।१२।१२ चंद्रः ७।०।१३।१२ चंद्रोच्चवल्ली ५७।४१।६।३७ ऊर्ध्वांकि शरवेद ४५ युक्ताजाता ४२।४१।६।३७। इदंचंद्रवल्लीमध्ये ३५।२।१२।१२।र हितंजातं ५२।२१।५। २४ उच्चः १० ।१४ ३३ भौमवल्ली ४९।५३।३६।१८ भौमं ९।२९।२१।३८ बुधोच्चवल्ली ५११। ३४।३३।५४ रविवल्ली ५।४९।४९। ५४ मध्ये शुद्धाजातंबुधशीघ्रोच्चं २।२५। ३०।४८।गुरुवल्ली २१।४३।३१।५८। गुरुः ४।१०।२१।१२।शुक्रोच्चवल्ली ४३ ।११।३०।१८। रविवल्लीमध्ये शोधिता जातं शुक्रशीघ्रोच्चं ४।१५।११।९। शनि वल्ली ५४।१७।४१।२ शनिः १०।२५। ४६ ६। केतुवल्ली ३७।३०।४४।४१।के तुः ७।१५।४।२८ अयंराशीषट्कयुक्तो

जातोराहुः १।१५।४।२८ अथवाकेतुव
ल्यामूर्ध्वाकेचिंश३०द्युक्तोराहुवल्लीभवति।
कार्क्षांदेशांतरयोजनानि ६४। स्पष्टानिरे
खाक्षदेशांतरयोजनघ्नोगतिर्ग्रहस्याभ्रगजैर्वि
भक्ता ॥ लब्धाविलिप्ताः खचरोविधेयाः प्रा
च्यामृणंपश्चिमतोधनंचइत्यादिनादेशांतरक
लाः ४७ स्पष्टंदेशांतरसंस्कृतोरविः १।४।
५७।२४। चंद्रः ७।०।२।४० उच्चं १०
।१४।६।३८ भौमः ९।२९।२१।१३।
बुधोच्चं २।२५।२७।३१। गुरुः ४।१०।
२१।८। शुक्रोच्चं ४।१४।५८।५३ श
निः १०।२५।४६।५। राहुः १।१५।४
।३०। इष्टशकमध्ये १५३४ नवसप्तेंदुरामाः
३१।७९ योजिताजातंकलिगतं ४७१३
कलिगतस्यसहस्रांशो १००० शादिः ४।४२
।४३। शनिबीजधनं ॥ एतत्र्यंशे १। ३५।१५
सहितंजातंबुधोच्चधनंतस्यधनं ६।१७।१

शनिबीजत्र्यंशेनरहितंजातं ३ । ८ । ३१ रुट
यांगुरो: ॥ शनिबीजंशुक्रोच्चकरणं ४ । ४२ ।
४६ बीजसंस्कृतंबुधोच्चं ३ । १ । ४४ । ३२ ।
गुरु: ४ । ७ । १२ । ३७ । शुक्रोच्चं ४ । १० ।
१७ । ७ । शनि: ११ । ० । २८ । ५१ ॥ अथ
क्षेत्रविशेषउच्यते ॥ यदागृहदिनवल्लीअङ्क
चतुष्टयमध्येशून्यमायातितदागृहसाधनंकथं
कार्यं ॥ यतोगृहवाटिकायांशून्यकोष्टकोना
स्ति ॥ आदौशून्यकोष्टकमस्तीतिचेत्तत्रशून्य
स्थानेपष्टिर्वर्तते ॥ इतिकारणात्शून्यकोष्ट
कग्रहाभावाच्छून्यस्थानेफलाभाव: ॥ तत्रअङ्क
त्रययोगेगृहवल्लीभवति ॥ वाटिकायामंकवाटि
कायामंकगृहणेशून्यस्थानेएकैकमंकंविहाय
योजयमित्यनुवर्तते ॥ यदाशून्यस्थानेषष्टि
स्थाप्यतेतदाशून्यकोष्टकादधस्थांकोग्राह्य: ॥
एवमंकचतुष्टययोगेगृहवल्लीभवति ॥ एवंप्र
कारद्वयेतुल्यैभवतिवल्ली ॥ कल्पितावल्ली

७।५८।०।४०। रविवाटिकायांचत्वा
रिंशत्कोष्टकादधस्थांक: ६।३४।१४।२७।
अष्टपञ्चाशत्कोष्टकादधस्थांक: ३८।५८।
०।३४ सप्तमकोष्टकादधस्थांक: ३१।५२।
८।१४। एषांयोगेजातावल्ली १७।२४।
४३।१५। अथवाग्रहदिनवल्ली ७। ५७।
६०।४० चत्वारिंशत्कोष्टादधस्थांक: ६।
३४।१४।२७। शून्यकोष्टकादधस्थांक:
५१।२१।४१।४४। सप्तपंचाशत्कोष्टकाद
धस्थांक: ३१।५२।८।१४ एषांयोगेजाता
वल्ली १७।२४।४३।१५। अथवाग्रहदिन
वल्ली ७।५० ६०।४० चत्वारिंशत्कोष्टादध
स्थांक: ६। ३४ १४।२७। शून्यकोष्टकाद
धस्थांक: ५१।२१। ४१।४४।सप्तपंचाश
त्कोष्टकादधस्त्थांक: ४७।३६।३८ ४९।
सप्तमकोष्टकादधस्थांक: ३१।५२।८।
१४।एषांयोगेजातासैवरविवल्ली१७।२४।

४३ । १५ एवंसर्वग्रहेषुशून्यस्थानेशून्यकोष्ट
स्थफलंचेन्नस्यात्तदाऽयंवल्लीसंपद्यते ८।
४६ । २४ । ५६ । तस्मादियमशुद्धा ॥ ए
तदुत्पन्नरवेर्विसंवादात् ॥ यदावल्ल्यामंकत्रये
शून्यं ॥ तदाऊर्ध्वंकिंप्रमितकोष्टकस्य अध
स्थांकमध्ये अंकत्रयंत्यक्त्वाचत्वारोंकाग्रा
ह्या: सैवग्रहवल्ली ॥ अथरवींद्वो: स्पष्टीकर
णं ॥ मंदोच्चं रविमध्यमशोध्यं मंदकेंद्रं भवति
तस्य भुजांशाद्या: कार्या: ॥ भुजांशतुल्यकोष्ट
कादधस्थभागाद्यफलंग्राह्यं ॥ तदग्रिमको
ष्टकस्थफलेनसहांतरं कार्यं ॥ तेनांतरेणभु
जांशादधस्थंकलाद्यं गुण्यं षष्ट्याभक्तं फलंक
लाद्यं ग्राह्यं एता: कला: पूर्वस्थापितफ
लमध्येयुक्ता: कार्या: ॥ अग्रिमकोष्टकस्या
धिकत्वात् ॥ अंशाद्यमंदफलंभवति ॥ मेषा
दिषट्केकेंद्रेऋणं ॥ तुलादिषट्केधनं ॥ अने
नसंस्कृतोरवि:स्पष्टोभवति ॥ अथगतिस्प

धनं ॥ फलादधस्थंकलाद्यंगतिफलंग्राह्यं तदग्रिमांतरेणभुजांशाधस्थं कलाद्यं गुण्यं ष ष्ट्याभाजंफलंकलाद्यं ग्राह्यं एताःकलाः पूर्व स्थापितगतिकलामध्येसहितारहिताः का र्याः अग्रिमकोष्टकवशात् ॥ इदंरविकीयम ध्यगतौकर्कादिकेंद्रे धनं ॥ मकरादौऋणं ॥ सास्पष्टागतिः ॥ अनयारीत्याचंद्रस्यस्पष्टी करणं ॥ अथोदाहरणं ॥ रवेर्मंदोच्चं २। १७।१७।०। रविमध्येरहितंजातंरविमं दकेंद्रे १०।१७।४०।२४ अस्यभुजांशाः ४२।११। २४ द्विचत्वारिंशत्कोष्टकादध स्थंफलं १।२८।३। अग्रिमकोष्टकस्थंफ लं॥१।२९।४६। अन्तरं १।४३ अनेन कलाद्यं १९।३६ गुणितं ३३।३८। षष्टि भक्तंफलंकलाद्यं ०।३३।३८। इदंपूर्वस्था पितफलमध्ये १।२८।३। सहितंजातंर वेर्मंदफलं १।२८।३६। तुलादिकेंद्रत्वा

र्धनं अनेन संस्कृतो जातः स्पष्टः सूर्यः ॥ १ । ६ । २६ । ० । कलादयस्थं गतिफलं १ । ३८ । अग्निमांतरेण विकलात्मकेन कलाद्यं १९ । ३६ । गुणितं ३९ । १२ । षष्टिभक्तं अग्निमां कस्यन्यूनत्वात् गतिफलमध्ये १ । ३८ । र हितं जातं गतिफलं १ । ३७ मकरादिकेंद्र त्वतत्स्वर्णं अनेन मध्यमागतिः ५९ । ८ । सं स्कृता जाता स्पष्टा गतिः ५७ । ३१ । अथ चंद्र स्पष्टीकरणं ॥ चन्द्रोच्चं चंद्रमध्ये शोधितं उ च्चं १४ । ६ । २८ चंद्रः ७ । ० । २ । ४० जातं चंद्रस्य मंदकेंद्रं ८ । १५ । ५६ । १२ । उक्तवन्मन्दफलं धनं ४ । ५३ । ५३ अनेन सं स्कृतो जातः स्पष्टचन्द्रः ७ । ४ । ५६ । ३३ ग तिफलं १६ । ५७ धनं अनेन संस्कृता मध्या गतिः ७ । ९० । ३५ जाता स्पष्टा चंद्रस्य ग तिः ८०७ । ३२ ॥ अथ भौमादीनां स्पष्टीक रणं ॥ तत्र गुरुभौमशनीनां शीघ्रोच्चं मध्यमो

रविः ॥ बुधशुक्रयोःपूर्वंसाधितमस्ति ॥ यो मध्यमोरविःसएवबुधशुक्रौ ॥ गृहमध्ये हीनंशीघ्रोच्चं कार्यंशीघ्रकेंद्रं भवति ॥ षट्भाधिकंद्वादशराशिभ्यःशोध्यं षट्भान्यूनंयथास्थितमेव ॥ तस्यांशाःकार्याःअंशप्रमितकोष्ठकादधस्थशीघ्रफलंभागादंग्राह्यं ॥ अग्रिमांतरेणकलाद्यं गुण्यं षष्ठिभक्तं फलंकलाद्यं ग्राह्यं ॥ तत्फलंपूर्वस्थापितफलमध्ये रहितंसहितंकार्यं ॥ अग्रिमकोष्टवशात् ॥ तदंशाद्यं शीघ्रफलंभवति ॥ मेषादौऋणं ॥ तुलादौधनं ॥ अरयार्धेनमध्यमःसंस्कृतःकार्यः ॥ शीघ्रफलार्धसंस्कृतोभवति॥ तदनन्तरमेतन्मध्ये सन्दोच्चंशोध्यं मंदकेंद्रं भवति॥ षड्भाधिकंद्वादशराशिभ्यःशोध्यं तस्यांशाः कार्याःतत्प्रमितकोष्टकादधस्थमंशाद्यं मंदफलंग्राह्यं ॥ अग्रिमांतरेणकलाद्यं गुण्यं ॥ षष्टिभक्तं कलाद्यं ॥ तत्पूर्वस्थापितफलमध्ये रहितसहितं

कार्यंमग्रिमकोष्टवशात् ॥ तन्मंदफलंभवति इदंयथागतंधनर्णसंपूर्णमध्यग्रहेदेयंस्पमंदः स्पष्टोभवति ॥ इदंमंदफलंपूर्वंशीघ्रफलमध्ये धनंचेत्धनं ॥ ऋणंचेदृणंदेयं ॥ द्वितीयशी घ्रफलसाधनेशीघ्रकेंद्रंभवति ॥ अथवाशी घ्रोच्चंमंदस्पष्टमध्येशोधयंशीघ्रकेंद्रंभवति ॥ अस्मात्पूर्ववत्शीघ्रफलंकार्यं ॥ तन्मन्दस्पष्ट ग्रहेदेयंस्पष्टग्रहोभवति ॥ अथगतिसाधनं ॥ मंदफलसाधनेयन्मंदांकांतरंतेनस्वीयागति गुणयेत् ॥ फलंकलाद्यं तत्स्वगतौमक रादिमंदकेंद्रे ऋणंकर्कादौधनंकार्यं ॥ साम न्दस्पष्टागतिर्भवेत् ॥ अनेनोनाशीघ्रोच्चगतिः शीघ्रगतिर्भवति अंतिमशीघ्रफलसाधनाच्छी घ्रांकांतरंतेनांतरेणशीघ्रगतिगुणयाचष्टाभा जाफलंअग्रिमकोष्टकवशान्मंदस्पष्टगतौध नर्णंकार्यंसास्पष्टागतिर्भवेत् ॥ विपरीतशो धनेनवक्रागतिः ॥ ॥ उदाहरणं ॥ भौमस

ध्ये ९ । २८ । २१ । १३ एतस्यशीघ्रोच्चं र
वि: १ । ४ । ५७ । २४ शोधितःजातंशीघ्र
केंद्रं ॥ ८ । २४ । २३ । ४८ षड्भाधिकंअतस्त्र
क्रात्शोधितं ३ । ५ । ३६ । ११ । अस्यांशाः
८५ । ३६ । ११ शीघ्रफलंधनं ३४ । २२ ।
३८ । अस्यार्धेन १७ । ११९ । संस्कृतोभौ
मः ॥ १० । १६ । ३२ । ३२ एतन्मध्येमंदो
च्चं ४ । १० शोधितंजातंमंदकेंद्रं ६ । ६ ।
३२ । २३ मंदफलंधनं १ । २८ । ३६ मध्य
मभौमेदत्तंजातोमंदस्पष्टोभौमः ॥ १० । ० ।
५० । ४८ । तन्मन्दफलंप्रथमंशीघ्रकेंद्रस्य ध
नंदत्तंजातंद्वितीयशीघ्रकेंद्रं ८ । २५ । ५ ।
२५ । अस्मात्प्राग्वत्शीघ्रफलंधनं ३२ ।
५८ । ४६ शीघ्रफलसंस्कृतोमंदफलस्पष्टोना
तःस्पष्टोभौमः ॥ ११ । ४ । ४८ । ३४मंदांकां
तरेण १४ । गतिर्गुणिता ४४० । ४ षष्टिभ
क्ताफलंकर्कादिकेंद्रत्वात्धनं ॥ ७ । २० अ

नेनसंस्कृतामध्यागतिः ॥ ३१ । २६ । जाता
मंदस्पष्टागतिः ३८ । ४६ अनेनोनाशीघ्रोच्च
गतिः ५६।८ जाताशीघ्रकेंद्रगतिः २० ।२२
इयंशीघ्रांकांतरेण १६ । गुणिता ३२५।५२
षष्टिभक्ताफलं ५ । २५ अनेनसंस्कृतामंदस्प
ष्टागतिर्जातास्पष्टागतिः ॥ ४४ । ११ इति
भौमस्पष्टीकरणं ॥ अथबुधस्पष्टीकरणं ॥
॥ शीघ्रकेंद्रं १० । ३ । १२ । ५२ शीघ्रफलार्धं
७ । १० । ६ संस्कृतोबुधः १ । १२ । ७ । ३०
मंदोच्चं ७।० । रहितंमंदकेंद्रं ६ । २ । ७
। ३ मंदफलंधनं ० । १० । ३६ मध्यग्रहेद
त्तंमंदस्पष्टं ॥ १ । ५ । ८ । ० । तन्मन्दफलं
प्रथमशीघ्रकेंद्रेदत्तंजातंद्वितीयशीघ्रकेंद्रं ॥
१० । ३ । २३ । ८ । अस्मात्पुनःशीघ्रफलंधनं
१४ । १७ । ५५ मंदस्पष्टेदत्तंजातस्पष्टोबुधः
१९ । १९ । २५ । ५५ मंदांकांतरेणगतिगु
णितः २९ । ५ । ४० षष्टिभक्ताफलं ४ । ५५

मकरादिकेंद्रत्वाद्दणंमंदस्पष्टागतिः ५४।१३
अनेनोनाशीघ्रोच्चगतिर्जाताशीघ्रकेंद्रगतिः
९६१। १९ इयंशीघ्रांकांतरेण १३ गुणिता
१७।१८। २३ षष्टिभक्ताफलं २८ । ५८
अनेनसंस्कृताजातास्पष्टागतिः॥ १०३। १३
इतिबुधस्पष्टीकरणं॥ अथगुरुस्पष्टीकरणं॥
गुरुमध्ये ४।७।१२।३७। सूर्यः १।४
। ५७। २४। शोधितःशीघ्रकेंद्रं ३।२।
१५।१३ फलार्धं ऋणं ५। ४१। २२ संस्कृ
तोगुरुः ४।१।१३। १५ मंदोच्चेन ५।२०
हीनंमंदकेंद्रं १०। ११ ३१। १५ मंदफलंध
नं ३। ४३। ३६ मंदस्पष्टोगुरुः ४। १०।५६
। ३ मंदफलंप्रथमशीघ्रकेंद्रे दत्तंजातंद्विती
यंशीघ्रकेंद्रं ३। ५। ५८। ३९ ततशीघ्रफलं
ऋणं ११।२८ ।२८ स्पष्टोगुरुःमंदांकांत
रे ३ गतिः ५ । निघ्नी १५ षष्टिभक्ताफलं
०।१५। फलंमकरादित्वाद्दणं ४ । ४५

जातामंदस्पष्टागतिः । अनयोनाशीघ्रोच्चग
तिः ५८ जाताशीघ्रकेंद्रगतिः ५४ । २३ । इ
यंशीघ्रांकांतरेणगुणिता ५४ ।२३ षष्टिभक्ता
फलंमंदस्पष्टगतौधनंजातास्पष्टागतिः ५ ।
३९ इतिगुरुस्पष्टीकरणं ॥ ॥ अथशुक्रस्पष्टी
करणं ॥ शुक्रशीघ्रकेंद्रं ८ । २४ । ४० । १७
फलार्धंकरणं १८ । ५० । ७ संस्कृतः शुक्रः १
। २३ । ४७ । ३१ । मंदोच्चं २ । २० । मंदकें
द्रं ११ । ३ । ४७ । ३१ मंदफलंधनं ० । ४९
। २५ मंदस्पष्टःशुक्रः १ । ५ । ४६ । ४९ शीघ्र
केंद्रं ८ । २५ । २९ । ४३ । शीघ्रफलंधनं
३७ । २४ । ६ । स्पष्टः शुक्रः २ । १३ । १० ।
५५ मंदांकांतरं २ मंदस्पष्टागतिः ॥ शीघ्र
केंद्रगतिः ३८ । २८ शीघ्रांकांतरं २० शी
घ्रगतिफलंधनं १२ । ५९ । स्पष्टागतिः ७०
। ६ इतिशुक्रः ॥ अथशनिस्पष्टीकरणं ॥
शीघ्रकेंद्रं ८ । २५ । ३१ । २७ शीघ्रफलार्द्धं

धनं २।४३।२७ संस्कृतः शनिः ११।३।१२।१८। मंदोच्चं ७।२६। मंदकेंद्रं ३७।१२।१८ मंदफलं ऋणं ७।३८।४६ मंदःस्पष्टः १०।२२।५०। शीघ्रकेंद्रं ८।१७।५२।३८ शीघ्रफलंधनं ५।४८।२२। स्पष्टः शनिः १०।२८।३८। ३५मंदांकांतरं १ मंदस्पष्टागतिः २।२ शीघ्रकेंद्रं गतिः ५७।६। शीघ्रांकान्तरंधनं २।५१ स्पष्टागतिः।४।५३। अथसौरभोपरिकिंचित्स्थूलं रव्यादिग्रहाणांस्पष्टीकरणं तत्रादौअभीष्टदिवसेउक्तवत् ग्रहवल्लीसाधयातदुपरिस्वस्वघटिकायांघटिकादिग्रहःकार्यः॥ तस्य कंदइतिसंज्ञाकार्या॥ तदनंतरंदेशांतरसंस्कारःकार्यः॥ सयथा। यस्यग्रहस्यकलात्मकंदेशांतरंतत्तद्गतंफलात्मकेनपलेनघटिकादिग्रहस्यपलस्थानेधनं चेत्सहितं ऋणंचेत्तदारहितंकार्यं॥ यस्यविक्र लात्मकंदेशां

तदनंतरषट्भक्तं विपलात्मकेनविपलस्थानेस हितरहितंकार्यं ॥ तदनंतरमब्दबीजसंस्कार: कार्य: ॥ तद्यथा ॥ अंशादिबीजंषट्भिर्भाज्यं ॥ तेनघटिकादिग्रह:संस्कार्य: ॥ इति आदौज्ञत्वाततस्पष्टीकरणं ॥ तत्रादौसूर्यस्य सूर्यकेंद्रस्यघटितुल्यं रविसौरभस्थं कोष्टकादधस्थं घटिकादिफलंग्राह्यं ॥ अग्रिमांतरेण शेषंगुणनीयं ॥ षष्टिभाज्यं ॥ पलात्मकेन पूर्वस्थापितघटिकादिफलस्याने युतं कार्यं ॥ अग्रिमस्याधिकत्वात् ॥ एवंकृतेघट्यादिस्पष्टोरविर्भवति ॥ तदनंतरंषड्गुण: कार्य: ॥ अंशादिर्भवति ॥ अंशात्त्रिंशद्भक्ताराशयो भवंति ॥ उदाहरणं ॥ पूर्वानीतरविकेंद्र: ॥ ५ । ४९ । ४१ । ५४ देशांतरंऋणं ७ । ५०संस्कृत:५ । ४९ । ३४ । ४पंचकोष्टकादधस्थं घटिकादिफलं५ । १६ । १२ अग्रिमांतरेण ५८ । १७ । शेषं ४९ । ३४ । ४ गुणितं

२८८८ षष्टिभक्तं फलं ४८ । ८ अनेनघटि
कादं ६ । ४ । २० । युतं षड्गुणितं जातोरा
श्यादिस्पष्टोर्कः ॥ १ । ६ । २६ । २० अथगतिसाध
नं ॥ गतगम्यकोष्टांतरं एकेनांतरितं कार्यं ॥ त
स्यकलाः कार्याः गतगम्यांतरापेक्षयाल्पाधि
कत्वेमध्यगतौरहिता ॥ न्यूनेयुताः कार्यारवेः
स्पष्टागतिर्भवति ॥ उदाहरणं ॥ गतग
म्यांतरं ॥ ० । ५८ । १७ एकेनांतरितं
० । १ । ४३ । कला ४ इतं गतगम्यांतरापेक्ष
याल्पाधिकत्वात् ॥ अनेनहीनारविमध्य
गतिः ५७ । २५ अथचंद्रस्पष्टीकरणं ॥ ऊ
र्ध्वे केपंचचत्वारिंशद्युताजाताचंद्रोक्तवल्ली
तस्यलताइतिसंज्ञाकार्यातल्लतोपरिचंद्रसौ
रभोपरि चंद्रसौरभस्थं सानुपातघटिकादि
फलंग्राह्यं ॥ तच्चंद्रकेंद्रेषुयोज्यं ॥ तदनं
तरं षड्गुणितंकार्यं ॥ स्पष्टचंद्रोभवति ॥
सर्वत्रानुपातेषष्टिर्भाजकः ॥ उदाहरणं ॥

लता ४२।४१।६।३७ देशांतरं०।५० संस्कृतालता ४२।४१।५।४७। चंद्रसौरभस्थं द्विचत्वारिं शत्कोष्टकादधस्थं सानुपातं घटिकादिफलं ०।४८।५६।२८ चंद्रकंदः ३५।२।१२।७ देशांतरं १।४८।२० संस्कृतं ३५।१०।२६।४७ फलेन युक्तः ३५।२३।१५ षड्गुणितःस्पष्टश्चंद्रः ७।४।५६।१८ अथगतिः ॥ द्विचत्वारिं शत्कोष्टकादधस्थं सानुपातघटिकादिचन्द्रगतिःफलं ॥ २।१४। ३५ षड्गुणं जाताअंशाः १३।२७।३० षष्ट्यागुणितास्पष्टोचन्द्रगतिःकलाद्या ८०७३० ॥ ॥अथभौमस्पष्टीकरणं ॥ भौमकंदमध्येरविकंदःशोध्यः ॥ य चक्रेषंतरस्यलतासंज्ञाकार्या ॥ लतायाघटीप्रमितकोष्टकादधस्थं भौमसौरभस्थं सानुपातंघटिकाफलंग्राह्यं ॥ तत्फलंभौमकंदे प्रयोज्यं ॥ तदुपकन्दसंज्ञकंभवति ॥ उप

कन्दोपरि उपकन्दस्य सानुपातं घटिकादि-
फलं ग्राह्यं ॥ तत्फलं भौमकन्दमध्ये योज्यं
सुकन्दो भवति ॥ लतामध्ये योज्यं सुलता
भवति ॥ सुलतोपरि सुलताफलं सानुपातं घ
ट्यादिफलं ग्राह्यं ॥ तत्फलं सुकंदेषु योज्यं
तदनन्तरं घटीस्था नेदशभिरहितङ्कार्यं ॥ त
न्मकरंदसंज्ञकं भवति ॥ तदनन्तरं पञ्चगुणि
तं भवति भौमस्पष्टो भवति ॥ अनया रीत्या गुरु
शन्योः स्पष्टीकरणं ॥ बुधशुक्रयोः सार्वितं
कचतुष्टययोगे घटिकादि केंद्रवल्लीसैव लताज्ञे
या ॥ रविकन्द एव बुधशुक्रयोः कन्दौ ॥ अ
नयोः स्पष्टीकरणं भौमवत्कार्यं ॥ ॥ उदाह
रणं ॥ रविकन्दः ५ । ४९ । ३४ । ४ । भौमक
न्दः ४९ । ५३ । ३६ । १८ । दीर्घान्तरं ४ ।
१० संस्कृतः ४९ । ५३ । ३२ । ८ एतन्मध्ये र
विकन्दः शोधितः जाता लता ॥ ४४ । ३ ।
५८ । ४ लतोपरि प्राप्तं सौरभस्थं घटिकादि

फलं ॥ ४१ । १२ । ७ अग्निमांतरे ८ । २८ । अनुपातफलं ० । ३३ । ३५ अनेन पूर्वफलंसंस्कृतं ॥ ४१ । ११ । ३३ । २५ इदं भौमकन्दमध्येयुतंजातोपकन्दः ३१ । ५ । ५ । २३ एतदुपरिप्राप्तंउपकंदफलंसानुपातं ॥ २ । १४ । ५० । ९ अनेनयुक्तोभौमकंदः जातःसुकंदः५२ । ८ । २२ । १७ पुनःफलेन युताजातासुलता ॥ ४६ । १८ । ४८ । ३३ सुलतोपरिप्राप्तंसुवल्लीफलं १३ । ३९ । ४१ । ५५ अनेनसुकन्दोयुक्तः ६५ । ४८ । ४ । १२ दशभिर्हीनोजातोमकरंदः ५५ । ४८ । ४ । १२ षड्गुणितःजातोराश्यादिःस्पष्टोभौमः ११ । ४ । ४८ । २५ अथगतिसाधनं ॥ भौमस्योपकन्दफलयोर्गतगम्ययोरंतरेणगतिर्गुणनीया ॥ तन्मन्दफलंभवति ॥ इदंम ध्यगतौगम्यस्याधिकत्वेयुतंन्यूनत्वेऋणं ॥ सामन्दस्पष्टागतिर्भवति ॥ अनयोनाशीघ्

केंद्रगतिशीघ्रोच्चगतिर्भवति ॥ इयंसुवल्लीफलांतरेणगुण्यागतेः शीघ्रफलंभवति ॥ तेनफलेनगतिरेष्यांकस्याधिकत्वेमन्दस्पष्टागतीरहिता ॥ न्यूनत्वेसहितासास्पष्टागतिर्भवति ॥ अनयारीत्याबुधशुक्रयोनीनांगतिसाधनङ्कार्यं ॥ उदाहरणं ॥ उपकांदफलयोरंतरं ० । १३ । २३ । गतिः ३१ । २५ । गुणिताजातंमंदफलंएष्यांकस्यांधिकत्वाद्दूनं ७ । ० । ४१ । अनेनयुतामध्यगतिः जातामंदस्पष्टा ॥ ३८ । २७ अनेनरहितांशीघ्रोच्चगतिः ५९ । ८ जाताशीघ्रकेंद्रगतिः २० । ४१ इयंसुवल्लीफलांतरेण ० । १६ । ५५ गुणिताजातंशीघ्रगतेः फलंएष्यांकस्याहीनत्वात्धनं ५ । ४८ । ५३ अनेनयुतामंदस्पष्टागतिः जातास्पष्टा ४४ । १७ अथबुधस्पष्टीकरणं ॥ लता ५१ । ३४ । ३३ । ५४ ग्रयीकेंद्रगतिप्रमाणेनदेयांतर २४ । ५० ।

संक्रांता ५१ । ३१ । ८ । ३० । अनेनबुधकंदः ५ । ४८ । ३४ । युतोजातः उपकंदः ३० । २० ॥ ४२ । ३४ अस्मादुपकांदफलं २११ । ४१ । ३८ अनेनसुकंदोयुक्तः जातःसुकांदः ७ । ५१ । २० । ४३ सुखतायुताजातासुख ता ५२ । ३३ । ५ । ३३ सुवल्लीफलं१०।२३ ।६ । २८ अनेनसुकंदोयुक्तः १८ ।१४ । २७ । ११ दशभिर्हीनोजातोमकरंदः ८ । ४४ । २७ । ११ षड्गुणितोजातोराश्यादिःस्प ष्टोबुधः १। १८ । २६ । ४३ । उपकांदफल योरंतरं ० । ५ । ८ धनंमंदस्पष्टागतिः ६४ । १२ शीघ्रकेंद्रगतिः। १८ । १ । २१ सुवल्ली फलयोरंतरंक्रणं ० । १२ । ४७ स्पष्टाग तिः १०२ । ५० ॥ ॥ अथगुरु स्पष्टीकर णं ॥ रविकांदः ५ । ४८ । ३४ । ४ गुरुकंदः २१ । ४३ । ३१ । ५८ देशांतरं ० । ४० संक्रां तः २ । ४२ । ३१ । १८ बीजंक्रणं ० । ३१ ।

२५ । १० संस्कृत: २१ । १२ । ६ । ८ एतन्म
ध्ये रविकेंद्र: शोधित: जातालता १५ । २२
। ३२ । ४ सौरभोपरिफलं ३० १९ । ४४ ।
। ५१ अनेनगुरुकेंद्रोयुक्त: जातउपकेंद्र:
५१ । ४१ । ५० । ५९ उपकेंद्रफलं २ । ३८
। १।४८। अनेनकेंद्रोयुक्तोजात:सुकेंद्र: २३
। ५० । ७ । २७ सुलता १८ । ० । ३३ । ५३
सुवल्लीफलं ६ । ५ । १३ । ४४ । अनेनसुकेंद्रो
युक्त: २९ । ५५ । २४ दशहीनोजातोमकरं
द: १९ । ५५ । २४ । ४१ षगुणितोराश्या
दिस्पष्टोगुरु: । ३ । २९ । ३२ । २८ उपकें
द्रफलयोरंतरंकृत्वा ० । ३ । २२ । मंदस्पष्टा
गति: ४ । ४४ । शीघ्रकेंद्रगति: । ५४ । २४
सुवल्लीफलयोरंतरंकृत्वा ० । २० । २९ ।
स्पष्टागति: ५ । १० ॥ ॥ अथभृगुस्पष्टीकरणं
शुक्रलता ४३ । १९ । ३०।१९ देशांतरं ४ ।
५० संस्कृता ४३ । १९ । २५ । १९ बीजंधनं

०।४७।७।४० संस्कृतालता ४४।६।
४३।९ सौम्यस्यंफलं ४९।३९।३३।८
।अनेनयुक्तकंदोभवति ५।४९।३४।४
यक्तोजातउपकंद: ५५।२६।७।१२ उ
पकंदफलं २।८।१४।२७ सुकंदः ७।
५७।४८।३१ सुलग्ना ४६।१४।४७।
३६ सुवल्लीफलं १४।१३।२७।५१ अनेन
सुकंदोयुक्तः ६४।४६।२८।० मकरन्द: ५४।
४६।२८।० षड्गुण:स्पष्ट:शनि: १०।२८
३८।४८। उपकन्दफलयोरन्तरंधनं ०।
०।४४।मन्दस्पष्टागति: ५७।७। सुव
ल्लीफलयोरन्तरंऋणं ॥०।०।२० स्पष्टाग
ति: ४।१४॥ ॥ अथायनांशसाधनं ॥ ॥ इ
ष्टशक:खुयमाब्धिविहीन:कार्य:तदनन्तरस्व द
शमांशेनहीन:कार्य: ॥ षष्ट्याभाज्य:अयनां
शाभवन्ति ॥ उदाहरणं ॥ इष्टशक: १५।३४
अनेन४२१ हीन: ११।३ अयंद्विष्ठ: अस्यदश

सांशेन १।१ । १८ रहितः १००१ । ४२ ष
ष्टिभक्ता जाताअयनांशाः ॥ १६ । ४१ । ४२
अथदिनमानसाधनं ॥ ॥ स्पष्टःसूर्यःअयनां
शयुक्तःकार्यःतस्यांशाषड्भिर्भाज्याःषष्टिकोष्ट
कादधस्थंघट्याफलंस्थाप्यं ॥ तद्दिनमानरू
पं ॥ अग्रिमकोष्टकान्तरेणशेषंगुणयं ॥ ष
ड्भक्तानिलब्धानिपलानि ॥ एतानिपूर्वस्था
पितदिनमानफलस्यानिअग्रिमकोष्टकवशा
त्सहितानिरहितानिवाकार्याणि ॥ तद्दि
नमानंभवेत् ॥ उदाहरणं ॥ सूर्यः १ । ६
। २६ । ० अयनांशैर्युक्तः १ । २३ । ७ । ४२
अंशाः ५३ । ७ । ४२ । षष्टिभक्ताफलं ८ ए
तत्तुल्यकोष्टकस्थंदिनमानं ३२ । ४४ अग्रि
मान्तरेण १८ शेषं ५ । ७ । ४२ गुणितं
९२ । १८ । ३६ षड्भिर्भक्तंलब्धपलानि १५
एतानिअग्रिमस्याधिकत्वात्पूर्वस्थापितदि
नमानंपलमध्येयुतोनितंजातंदिनमानं ३३ ।

८ ॥ अथप्रकारांतरेणरवेः प्रतिराशिप्रति
राशिप्रत्यंशोपरिदिनमानसाधनं ॥ स्पष्टोर्क
साध्यः ॥ अत्रायनांशसंस्कारोनास्ति ॥ रवे
र्यावंतोराशयस्तदधोयावंतोभागाः संतित
त्तुल्यराश्यंशसूर्यादधस्थंदिमानं ग्राह्यं ॥ अ
ग्रिमांतरेणकलाद्यं गुणंत्रषष्ट्याभाज्यं पला
त्मकंलब्धंपलस्थानेअग्रिमकोष्ठकवशात्रहि
तसहितंकार्यंतद्दिनमानंस्यात् ॥ उदाहर
णं ॥ सूर्यः १ । ६ । २६ । ० एतत्तुल्यसू
र्यादधस्थंदिनमानं ॥ ३३ । ५ अग्रिमांत
रेण ३ शेषं २६।० गुणितं ७८ षष्ट्याभक्तं फलं
१ अनेनसंस्कृतंजातं स्पष्टं दिनमानं ३३ । ६
अथचंद्रदर्शनं ॥ यस्मिन्मासिशुक्लप्रतिपदि
चंद्रदर्शनमवलोकयतेतस्मिन् मासितद्दिनेसू
र्योयद्राशावस्थितद्राशिस्थः सूर्यस्तियंक्पंक्तौ
यस्मिन्कोष्ठकेभवतिसकोष्टकोग्राह्यः॥ तदनं
तरंयस्मिन्राशौराहुरस्थितद्राशिस्थोराहुः

ऊर्ध्वं पंक्तौयस्मिन्कोष्टकेभवतितत्कोष्टकाद
धस्तात्सूर्यकोष्टकाभिमुखीघटिग्राह्या ॥ त
दनंतरं अमावास्यायाःविद्यमानघाटिकास्ताः
षष्टिकामध्ये शोध्याः तदनंतरं यच्छेषंभव
तितद्दिनजं दिनमानंतन्मध्ये योज्यं ॥ एवंकृते
याघटिकाभवंतिताःपूर्वंस्थापितघटिभ्यश्चेद
धिकास्तदाप्रतिपदिचंद्रोद्गमः। न्यूनेचद्वितीयः ॥
किंतुद्वितीयायांद्गमः। उदाहरणं ॥ सूर्यः४।२०
राहुः १०। २ अत्ररविः सिंहेकुंभेराहुः ॥
अनयोःप्राप्तघटी८१अमावास्यायाः घटिकाः
१।४० षष्टिमध्येशोधिताः ५८।५० शेषं
दिनमानेनयुक्तं ॥ ३१।२४ जाताः ८८।
४३ एताभ्यः ८ अधिकाअतोत्रप्रतिपद्यै
वचंद्रदर्शनं ॥ ॥ अथभौमादीनांवक्रमार्गो
दयास्तसाधनं ॥ अंतिमशीघ्रफलसाधनेयच्छी
घ्रकेंद्रं तस्यचक्रशुद्धस्यांकाःकार्याः प्रोक्तांशा
नांदृष्टांशानां चसाम्येतस्मिन्नेवदिनेवक्रादि

कं स्यात् ॥ न्यूनाधिकेयद्दिवसानयनं प्रोक्तं
ष्टांशानामंतरकलाः कार्याः शीघ्रकेंद्रगत्या
भाज्याः ॥ लब्धं दिनघटीपलाद्यं ग्राह्यं
प्रोक्तांशेभ्यइष्टकेंद्रांशाअधिकास्तदालब्धेनअ
वधिस्फुटं वारादिकं रहितं कार्यं ॥ न्यूनेस
हितं कार्यं ॥ तद्वारघटीपलेषुवक्राद्यं स्यात्।
अस्तोदयादितिदिवाकरपद्धं ॥ अथभौमा
दीनांचरणगतिसाधनं ॥ भपादीतिदिवाकरप
द्धं ॥ वैशाखशुक्ल ५ शनाववधिस्फुटोभौमः
॥ ३ । २६ । ११ ३९ आश्लेषाचतुर्थचरणेभौ
मः ३ । २६ । ४० अनयोरंतरंकलाः ३८ ।
११ अवधिस्फुटभौमगत्या २८ । २३ भक्ताः फ
लंदिनादिकं १ । ५७ । ४१ इदमवधिस्फुटवा
रादौ ० । ४६ । ३४ युतं २ । ४३ । ४५ अपादंज
भौमात् अवधिस्फुटस्यन्यूनत्वात् ॥ एवंवैशा
खशुक्लसप्तम्यांसोमेसूर्योदयाद्गतघटीषु १३
पलेषु ४५ तदाश्लेषाचतुर्थपादेभौमः ॥ ॥ अ

थचंद्रग्रहणं ॥ पौर्णिमांतेयद्दिधमाननच
चं तस्यगतैष्यघटिकायोगःकार्यः ॥ तत्तुल्यघ
टिकाथरकं चंद्रबिंबपातबिंबं नामभूभबिंबं –
ग्राह्यं ॥ अग्रिमांतरेणक्षेपपलानिगुण्यानि ॥
षष्ट्याभक्तेनलब्ध्वंगुलैरग्रिमकोष्टकवशात् स
हितरहितानिकार्याणि ॥ अंगुलात्मकंचंद्र
बिंबं ॥ भूभाबिंबंचभवति ॥ अथभूभायाःसं
स्कारः ॥ पौर्णमास्यांयद्राशौसूर्यसंक्रांति
रस्तितद्राश्यथरकमंगुलादिकंपातफलं स्था
प्यं ॥ अग्रिमांतरेणसूर्यस्यभागाद्यंगुण्यं ॥
त्रिंशताभाज्य ब्ध्वंगुलात्मकेफलेनअग्रिमको
ष्टकवशाद्धीनान्वितंकार्यं ॥ अनेनभूभायुता
कार्या॥सास्पष्टाभवतिपातफलंसदाधनंतद
नंतरंरविचंद्रयाबिंबयोर्योगार्धंकार्यं ॥ तन्मा
नैकाखंडंभवति ॥ तत्शरोनंकार्यंग्रासोभ
वति ॥ उदाहरणं ॥ शकः १५३४वैशाखशु
क्ल १५सोमेघटि ५४।४० अनुराधानक्षत्रध

गतैष्ययोगः ५८ । ३६ । सूर्यः १ । ६ । ३० ॥ ३७ । चंद्रः ७ । ६ । ३४ । ३५ राहुः ११ । १४ । १८ । ११ अष्टपंचाशत् घटिकावस्थं चंद्रबिंबं ११ । १० अग्निमांतरेण ११ शेषंगुणितं ३९ । ६ षष्ट्याभक्तं फलेन संस्कृतं जातं चंद्रबिंबं ११ । ४ भूभाबिंबं २६ । १९ अनुपातफलेन २२ संस्कृतः २७ । ५४ इष्टसंक्रांत्यवस्थं फलं ० ॥ ३ अग्निमांतरेण ॥ ६ । शेषंगुणितं ३४ । ३७ जातं ३९ विंशद्भक्तं फलेन १ संस्कृतं ० । ३२ अनेनभूभायुताजाता स्पष्टा भूभा २८ । ३६ अनयोर्योगार्धं जातं मानैक्यखंडं ॥ १९ । ४५ अथशरसाधनं ॥ पर्वांतकालीनः सपातात् चंद्रः कार्यः ॥ अथवाविराहुश्चन्द्रः कार्यः ॥ षड्धिकस्त्वेद्भगणाद्विशोध्यः ॥ न्यूनोयथास्थितएव ॥ तस्यांशाः कार्याः षड्भिर्भक्ताः कार्याः लब्धप्रमितकोष्टकस्थः अंगुलादिः शरोग्राह्यः ॥ अग्रिमांतरेणशेषंगुण्यं षट्भक्तं लब्धांगुलैः संस्का

यैः अंगुलात्मकः ग्रासो भवति ॥ उदाहरणं ॥
विराङ्गस्य चंद्रः तस्यांशाः १७ । २ । १६ । १४
षड्गुणाः फलं २८ । १८ । ४६ । ग्रासः अनुपा
तफलेन ६ । २७ संस्कृता जाताः ग्रासांगुला
दि: १२ । ६ । अनेन रहितं मानैक्यखंडं जा
तो ग्रासः ७ । ३९ । अथस्थित्यानयनं ॥ ग्रास
स्यांगुलप्रमितकोष्टकाद्धरस्थास्थितिःस्था-
प्याअग्रिमांतरेण व्यंगुलानिगुण्यानिषष्टि
भक्ताः लब्धपलैः सहिताः कार्याः । घटिकादि
स्थितिःस्यात् ॥ उदाहरणं ॥ ग्रासः ७ ।
३९ स्थितिः ३ । ३५ अनुपातफलेन ७ सहि
ताजाताघटिकादिस्थितिः ॥ ३ । ४२ अन्य
दवशिष्टकरणोक्तरीत्यासाध्यं ॥ ॥ इतिचं
द्रग्रहणं ॥ अथसूर्यग्रहणं ॥ शकः १५ ।
३२ मार्गशीर्षकृष्ण ३० बुधेघटि ११ । ५८
सूर्यः ८ । ५ । २६ । २८ लग्नं १ । २ । ५ । ३४
त्रिभोनं अमावास्यायत्संक्रांतीभवतिततस्सं-

क्रांतिराश्यधररकं सूर्यविंबं स्छाप्यं ॥ अग्नि मांतरेणसूर्य सभागाद्यंगुण्यं त्रिंशद्भक्तं अंगु लात्मकं फलं अग्निनकोटकवशाद्धीनान्वितं कार्यं ॥ अंगुलाद्यं सूर्यविंबंभवति ॥ उदा हरणं ॥ धनुराशौसूर्यविंबं ११ । ४४ आ यातव्यंगुलैःसंस्कृतज्ञातं रविविंबं ११२४ अ घलंबनं ॥ त्रिभोनलग्नार्कांतरांशाः ॥ तेय थाराशित्रयाल्याभवन्तितथाकार्याः ॥ तद नन्तरं षड्भिर्भाज्याः लब्धप्रमितपञ्चदशाध स्यघटिकादिलंबनं ग्राह्यं ॥ अग्निमान्तरेण शेषंगुण्यं षड्भिर्भाज्यं लब्धैःपलैःसहितंघ टिकादिलंबनं स्यात् ॥ सूर्यात्त्रिभोनलग्ने धिकेसतिधनं ॥ न्यूनेऋणंज्ञेयं ॥ उदाहर णं ॥ त्रिभोनलग्नार्कांतरांशाः ॥ ३ । २० । ४६ । षड्भिर्लब्धंशून्यं ॥ शून्यादधस्थं घटिकादिलंबनं ० । ० । ० । अग्निमांतरेण २३ । २५ । शेषं ३ । २० । ४६ । गुणितं

८१ । ४२ । ३ षड्भिर्भक्तं लब्धपलादिकैः १३ । ५८ सहितञ्जातङ्घटिकादिलंबनं ० । १४ अन्यद्वशिष्टं पूर्ववत् ॥ ॥ एतत्यंचद शकोटकस्यलंबनस्यांकोपरिगृहणं स्थूलं ॥ क्रान्तिसाधनमाह ॥ सायनगृहस्यभुजां शाःकार्याः ॥ षड्भिर्भाजिताःलब्धप्रमित कोष्टकस्याघटिकाद्याक्रान्तिस्थाप्या ॥ लम्ब नवदनुपातःकार्यः ॥ तदनन्तरंषड्गुणि ताःकार्याःभागादिक्रान्तिस्यात् ॥ उदाहर णं ॥ सूर्यः ८ । ५ । २६ । २० अयनां शः १६ । ३८ । ५४ सायनःसूर्यः ८ । २२ । ६ । १४ अस्यभुजांशाः ८२ । ६ । १४ षड भक्ताःलब्धं ३३ घटिकादिक्रान्तिः ३ । ५४ । २६ पलात्मकेनानुपातेन २ । ४४ सहिता ३ । ५७ । ३० षड्गुणिताजाताभागाद्याक्रा न्तिः २३ । ४४ गृन्थकर्त्राएतेपञ्चदशकोष्टक स्यालंबनस्यांकाःअन्येपञ्चदशकोष्टेषुविप—

Indira Gandhi National Centre for the Arts

रीताश्यापिता: ॥ एवंचिंशत्कोष्टेषुक्रान्त्यं
काजाता: ॥ अस्योपरिक्रान्तिसाधनं ॥ साय
नग्रह:षड्भाधिकश्चेच्चक्राद्विशोध्य:तस्यां -
शा:कार्या:षड्भिर्भाज्या:लब्धकोष्टकस्याध -
टिकादिक्रांति: ॥ पूर्ववत्सानुपातात्ग्रा
ह्या:अत्रानुपातफलं अग्रिमकोष्ठवशात्ना -
न्वितङ्कार्यं ॥ इयंक्रान्ति:पूर्वेणसहतुल्या ॥
उदाहरणं ॥ सायनसूर्य: ८ । २२ । १९ ।
१४ । भगणा १२ च्युता ३ । ७ । ५३ । ४२ ।
अंशा: ९७ । ५३ । ४६ षड्भक्ता:फलं ३६
। क्रान्ति: २ । ५८ । ३९ अनुपातफलेन
१ । १९ रहिताषड्गुणितासैवक्रान्ति: २३
। ४४० । अथसूक्ष्मक्रांतिसाधनं ॥ ॥ साय
नग्रहस्यभुजांशप्रमितकोष्टकस्याभागाद्या-
क्रांतिस्साध्या ॥ अग्रिमांतरेणकलाद्यं गुणयं
षष्ट्याभागेनकलात्मकेनफलेनसहितं कार्यं -
भागाद्याक्रांति:स्यात् २३।४४।५८ अथश

रसाधनं ॥ सपातश्चन्द्रस्य ॥ अथवाविरा
ङ्कश्चन्द्रस्यभूजांशप्रमितकोष्टकस्थःकलादिः
शरोगुणाहरःअग्रिमांतरेणशेषंगुणयंषष्ट्या -
भाज्यंप्रविकलात्मकेनफलेनसहितंकार्यंकला
दिबाणःस्यात् ॥ त्रिभिर्भाज्योंगुलादिःस्या
त् ॥ उदाहरणं ॥ विराङ्कचन्द्रस्यभुजां
शाः ७ । ४३ । ४६ । शरः ३२ । ५३ । अन्तु
पातफलेन ३ । २४ सहितोजातःकलादिः
शरः ३६ । १६ त्रिभिर्भक्तोजातोंगुलाद्यःश
रः १२ । ५ अथोन्नतांशोपरिद्वादशांगुलशं
कोःछायासाधनं ॥ उन्नतांशप्रमितकोष्टका
द्यस्थाप्या अग्रिमांतरेणशेषंगुणयंषष्ट्याभा-
ज्यंफलेनाग्रिमकोष्टकवशात्सहितंरहितं -
छायाः ॥ छायाभवति ॥ अथाश्विन्यादि
नांनक्षत्राणांउदयमध्यास्तलग्नज्ञानं ॥ अश्वि
न्युदयेमेषलग्नंराश्यादि । ० । १ । २६ । ५
रवेर्मध्यस्थितकर्कलग्नंराश्यादि ॥ ३ । १४

। ३६ । अस्तमयेतुलग्नं राश्यादि ६ । १२ । ५८ । एवंभरण्यादिषुज्ञेयं ॥ इतिविश्वनाथविरचितंमकरन्दस्योदाहरणं ॥ अथ संवत्सराद्यानयनमाह ॥ तत्रादौसंवत्सरानयनमाह ॥ शकाब्देंदु १५१४ वियुक्शको नग ७ गुणःशून्यांबरांगोध्दृतो ६०० । भाद्यं लब्धमितान्दवेददहनाढ्यं ३४ सान्दभूपेंदुतः ॥ दिग्भागाससकलायुतंप्रभवतोब्दाः षष्टिशेषाःस्मृताःशेषांशारविभिर्हतादिन-सुखंमेषार्कतःप्राग्भवेत् ॥ १ ॥ उदाहरणं ॥ शकः १५ । ५६ । अनेन १५१४ रहितःजातागताब्दाः ४२ सप्तभिर्गुणिताः २९४ । शून्यांबरांगो ६०० ध्दृताःफलंराश्यादि ० । ० । १४ । ४२ । ० राशिस्थानेगताब्द ६२ वेददहनाढ्यांयुतः ७६ । १४ । ४२ ० गताब्दयुतभूपेंदुतः १५८ । दिग्भागा १० सकला १५४८ युतं ७६ । १४ । ५७ । ४८ ऊर्ध्वां

कःपष्ट्यातष्टःशेषांकः १६ गतवत्सरोज्ञेयःव र्तमानःसुभानुसंवत्सरःशेषं १४ । ५७ । ४८ द्वादशभिर्गुणितञ्जातंदिनादिकं १७९ । ३३ । ३६ दिन स्थानेत्रिंशद्भक्तं जातंमासादिकं ५ । २८ । ३३ । ३६ एभिर्मासादिकैर्वर्तमानवर्षस्यमेषसंक्रांतिःसकाशात्पूर्वप्रवृत्तःसुभानुवत्सरःइदंद्वादशमध्ये शोधितेशेषं ६ । ० । २६ । २४ एवंवर्तमानतुलांशकः ० । २६ । २४ यावत्सुभानुवत्सरः ॥ तदनंतरन्तारणाख्यः ॥ एववर्षमध्ये द्वयोःफलंलेख्यं ॥ दाक्षिणात्याःनर्मदायाःदक्षिणेभागेमनुजमानेनसंवत्सरप्रवृत्तिमाहुः ॥ उक्तंच ॥ नर्मदोत्तरभागेस्यागेज्ञुरुमानेन वत्सरःनर्मदायाश्चभागेतुमनुमानाद्धं धैस्रुतः ॥ तदानयनं ॥ शालिवाहनशाकोर्कसंयुतःषष्टिहृत् प्रभवपूर्ववत्सरास्तनुमानेन ॥ अथगुरूदयात्गुरुवर्षज्ञानमाह स्याद्

जीदिषु मासेषु वन्हिभादिद्वयंद्वयं ॥ उपांत्य पञ्चमांतिषु नक्षत्राणांत्रयंत्रयं ॥ यस्मिन्नस्थु दितोजीवस्तन्नक्षत्राख्यवत्सरः ॥ तद्यथा ॥ यस्मिन्समयेगुरोरुदयःतस्मिन् समयेयस्मि न्नक्षत्रेगुरुस्तिष्टति ॥ तन्नक्षत्रसम्बंधोमासः सगुरुवर्ष संज्ञकोज्ञेयः ॥ कृत्तिकारोहिणी स्थितोगुरुःसूर्य सान्निध्यादुदयंप्राप्त स्तदा कार्तिकसंज्ञकंगुरुवर्षंज्ञेयं ॥ मृगार्द्रयोर्मा र्गशीर्षं० ॥ पुनर्वसुपुष्ययोःपौषं ॥ श्लेषाम घयोर्माघं ॥ पूर्वोत्तराभाहस्तेषु फाल्गुनः ॥ चित्रास्वात्योश्चैत्रं ॥ विशाखानुराधयोर्वैशा खं० ॥ ज्येष्टामूलयोर्ज्यैष्टसंज्ञं० ॥ पूर्वो त्तराषाढयोराषाढं०हरिवासवयोःश्रावणं ० ॥ शततारकापूर्वाभाद्रपदोत्तराभाद्रपद स्तुभाद्रं० ॥ अंत्यदास्त्रयभानामाश्विनसं० ॥ तत्रपंचमःफाल्गुनःअंत्यआश्विनःउपांत्योभा द्रपदस्तेषु प्रत्येकंनक्षत्रत्रययोगोज्ञातव्यः ॥

सूर्यसिद्धांतवचनाद्स्समयनक्षत्रादपिगुरु-वर्षंज्ञेयमिति॥ अत्रास्तसयोदयनक्षत्रमेकमेवाकुत्रापिनभवति। तथापिकदाचिद्विसंवादेउदयास्तभादितिउभयनक्षत्रोपादानादुभययुतानिमिश्रीभावेनवक्तव्यानि॥ गुरूदयदिनमारभ्योपक्रमइत्याहुर्गर्गा:॥ प्रशंसातिसहर्षेणसहितोयुगपद्गुरु:॥ तस्मात्काखात्दृश्यसमात्पूर्वंश्चाब्द:प्रवर्तते॥ स्फंचपूर्वइतिवचनात्॥ कार्तिकादयोगुरूदयादब्दाउदितदिवसात्॥ प्रभवादयस्तुमध्यमगुरुराशिभोगादितिविवेक:॥ बहुसंमतत्वात्॥ गुरूदयाद्गुरोरब्दविचारणात् कर्त्तव्येत्यर्थ:॥ गुर्वब्दफलंगुरूदयादग्रिमगुरूदयापर्यंतंज्ञेयं॥ यस्मिन्वर्षे गुरूदयेपुनर्वस्तुनक्षत्रेगुरुस्तिष्ठतिइतिकारणात्इदंपौषसंज्ञकंगुरुवर्षंतस्यफलंलेख्यं॥ अथराजादिनिर्णय:॥ चैत्रादिमेषादिकुलीरतौलिमृगाख्यमार्द्राध

नुरादिवारा: ॥ राजाचमूसस्यरसाधिपा
स्तस्युर्नीरसेशांबुधिधान्यनाथो: ॥ १ ॥ प्रति
पदियदिचैत्रे शुक्लपक्षे भवेतांकथमपियदि
वारौद्वौतदाभूपति:क: ॥ प्रथमदिवसवार:
कीर्तितोगर्गमुख्यैर्गुणवतिडिंभेराज्यभाग्
ज्येष्टएव ॥ २ ॥ डिंभोबाल: ॥ ॥पोत:पा
कोर्भको डिंभइत्यभिधानात् ॥ कांबोजादि
देशेषु विशेषयुक्त: ॥ कांबोजखार्जूरकिरात
सिंधुदेशेषु विल्वेष्वपिदर्दुरेषु ॥ किंस्तुघ्नम
ध्याह्नगतोब्दप:स्यात् दन्येषुसूर्योदयगोदि
नेश: ॥ अन्यच्च ॥ प्रतिपद्दर्शसंधिस्तुम
ध्यान्हात्पूर्वतोयदि ॥ तदातद्दिनपोराजा
परतश्चेत्परोभवेत् ॥ अत्रकेचिच्चांद्रवर्ष
स्यप्रतिपदादिदक्षिणेवर्षप्रवेशात् तत्वएव
वारोवर्षेशइत्याहु:पठंतिच ॥ फाल्गुनांति
कुहराजेति ॥ तदेतद्गुर्जरदेशेप्राचुर्येणवर्त
ते ॥ दाक्षिणात्यास्त्वौदयिकप्रतिपद्वारमेव

राजानमाहुः ॥ कश्यपः ॥ चैत्रशुक्लाद्यदिव
से किंस्तुघ्नेववकेयवा ॥ अर्कोदयेतुयोवारःसो
ऽद्पःपरिकीर्तितः ॥ चैत्रशुक्लप्रतिपद्दि
वसेयोवारःसराजा ॥ मेषसंक्रांतिदिवसेयो
वारःसमंत्री ॥ कर्कसंक्रांतिदिवसेयोवारः
ससस्याधिपः ॥ तुलासंक्रांतिदिवसेयोवा
रःसरसाधिपः ॥ मृगसंक्रांतिदिवसेयोवा
रोनीरसाधिपः॥ आर्द्राप्रवेशदिवसेयोवारः
समेघाधिपः ॥ धनुसंक्रांतिदिवसेयोवारःस
पश्चिमधान्याधिपः ॥ एतेषांफलानिक्रमतो
लेख्यानि ॥ तदनंतरं । यस्यांतिथौयस्मि
न्वारेयस्मिन्नक्षत्रे यस्मिन्योगे आर्द्राप्रवेशस्त
त्फलानिलेख्यानि ॥ दिवारात्रौवाप्रवेशस्त
त्फलंलेख्यं ॥ अथनवमेघानयनं ॥ गता
ब्दानवभिस्तष्टाशेषंहाराद्विशोधयेत् ॥ तत
आवर्त्तसंवर्तद्रोणपुष्करकीलकः ॥ नीलश्च
वरुणोवायुतमोसिवाःस्मृतानव ॥ अनगताब्दा

नयनं ॥ युग्मचंद्रशरचंद्रविहीनाशालिवा
हानशकात्गताःसमाः ॥ ॥ उदाहरणं ॥
शकः १५५६ अनेन १५ ५२ रहिताजाताग
ताब्दाः ४४ नवभिस्तष्टाःशेषं ८ हारात्शो
धितं १ आवर्तसंज्ञकोमेघस्तस्यफलंलिखंकि
चित्तुमेघचतुष्टयमाङ्कस्तदानयनंचत्रिभिर्गता
ब्दाःसहिताश्चतुर्भिःशेषंभवेदंबुपतिःक्रमेण
आवर्तसंवर्तकपुष्करश्चद्रोणश्चतुर्थोमुनिभिः
प्रदिष्टः ॥ अत्रापिपूर्ववद्गताब्दानयनं ॥ आ
वर्तेछिन्नवृष्टिःस्यात्संवर्तेजलपूरिता ॥ पु
ष्करेमन्दवृष्टिःस्यात्द्रोणोवर्षतिसर्वदा ॥
अथद्वादशनागानयनं ॥ गताब्दाद्वियुताः
सूर्यभक्तास्तत्रावशेषिताः ॥ सुबुद्धोनन्दसा
रीचकर्कोटकपृथुश्रवाः ॥ वासुकिस्तक्षकश्चै
वकंबलाश्वतरावुभौ ॥ हेममालीनरेंद्रश्चवज्र
दंष्ट्रोवृषस्तथा ॥ अत्रापिपूर्ववद्गताब्दाज्ञे
याः ॥ उदाहरणं ॥ गताब्दः ४४ द्वि

युता: ४६ द्वादशभिस्तष्टा:शेषं १० नरेंद्र
संज्ञकोनागस्तत्फलं ॥ केचित्तुनागाष्टक
माहुस्तदानयनं ॥ शाकोऽसाद्रिसंयुक्तो
वसुभिर्भागशेषत: ॥ अनन्तादिक्रमेणैवअ
ष्टौनागा:प्रकीर्तिता: ॥ अनन्तोवासुकि:प
द्मोमहापद्म:सुतक्षक: ॥ कुलीर:कर्कट:श
ङ्खश्चाष्टौनागा:प्रकीर्तिता: ॥ अथसप्त वा
तानयनं ॥ शाक:शरांकसंयुक्तोमुनिभि
र्भागहारित: । आवहादिक्रमेणैवसप्त
वाता:प्रकीर्तिता: ॥ आवह:प्रवहश्चैवसं
वहोविवहस्तथा ॥ उद्वहोतिवहश्चैवसप्तवा
ता:प्रकीर्तिता: ॥ अथवर्षादिनामानयनं ॥
महादेव: ॥ शाकस्त्रिगुणोनगभाजितश्चशेषं
द्विनिघ्नंशरसंयुतंच ॥ लब्धंचशाकञ्चपुन:प्र
कल्प्यपूर्वाङ्कवत्स्यु:खलुबिम्बकाख्या: ॥ वर्षा
चधान्यंतृणशीततेजोवायुश्चवृद्धि:क्षयविग्र-
हौच ॥ एवंनवाभिहितानि ॥ उदाहरणं ॥

Centre for the Arts

शाकः १५५६ त्रिगुणः ४६।६८ सप्तभ
क्तःलब्धं ६६६ शेषं ६ द्विगुणं १२ शर
५ संयुतः १७ एतेजाताविस्वकाख्यावर्षा
१७ लब्धं ६६६ त्रिभिर्गुणितं॥ १९९८ स
प्तभक्तं २८५ शेषं ३ द्विनिघ्नं ६ शर ५ युतं
जातंधान्यंएवंलब्धौपरिसर्वंचज्ञेयं ॥ तृणं
७ शीतं ८ तेजः ८ वायुः ११ वृद्धिः १७ क्षयः
८ विग्रहः ११ ॥ शाकब्धवेदगुणितंसप्तभि
र्भागमाहरेत् ॥ शेषंद्विघ्नंत्रिभिर्युक्तंप्रोक्तं
विश्वाख्यसंज्ञकं ॥ क्षुधातृषातथानिद्राचाल
स्यंचोद्यमस्तथा ॥ शांतिःक्रोधोतदार्दंभो
लोभोमैथुनमेवच ॥ ततरुतुरसनिष्पत्तिःफ
लनिष्पत्तिरेवच ॥ उत्साहःसर्वलोकानांज्ञा
तव्यंनिश्चितंबुधैः ॥ त्रयोदशोदाहरणं ॥
शकः १५५६ चतुर्गुणितः ॥ ६२२४ सप्तभ
क्तः लब्धं ८८९ शेषं १ द्विघ्न २ त्रियु
तं ५ जाताक्षुधा ॥ पुनर्लब्धं ८८९ च

तुर्गुणं ३५५६ सप्त ७ भक्तं लब्धं ५०८ शेषं ० त्रियुतं तथा ३ एवं लब्धोपरि सर्वंचक्रेयं निद्रा ७ आलस्य १३ उद्यम: ७ शांति: १३ क्रोध: ७ दम्भ: ५ लोभ: १३ मैथुनं १५ रसोत्पत्ति: १५ फलानि ५ उत्साह: ११ शकाब्दं वसुभिर्निघ्नं नवभिर्भागमाहरेत् ॥ शेषं तु द्विगुणीकृत्य रूपमत्रापि योजयेत् । उग्रं पापञ्च पुण्यं च व्याधिर्व्याधिविनाशनं ॥ आचारश्चाप्यनाचारो मरणं जनिरेव च ॥ देशस्योपद्रवस्वास्थ्यं चौराकुलभयं तथा॥ अथैषां पञ्चदशानामुदाहरणं ॥ शक: १५५६ अष्ट ८ गुण: १२४४८ नवभिर्भक्त:लब्धं १३८३ शेषं १ द्विनिघ्नं २ रूपं १ योज्यं जातं उग्रं ३ एवं लब्धोपरि सर्वं चक्रेयं ॥ उग्रपापद्युत्यादिनाग्निनाशपर्यंतं पञ्चदशज्ञेया: ॥ शक: पञ्चभि:सप्तभिर्गोभिरीशैश्चतुर्धाहत:सप्तभक्तावशिष्ट: ॥ ॥ द्विनिघ्नं त्रिभिर्युक्तमुद्भिज्जरा

द्यं डजस्वेदजानांछिविंशोपकास्युः ॥ उदा हरणं ॥ शकः १५५६ चतुर्थांस्थापरः १५५६ क्रमेणगुणकैर्गुणितः ७७८०। १०८९२ ॥ १४००४ ॥ १७११६ सर्वत्रसप्तभक्तशेषाणि ३ । ० । ४ । १ द्विगुणितानि ६।०।८।२ त्रिभि र्युक्तानिजाताविंशोपकाः ॥ ९।३।११।५ उ द्भिजाः ९ जरायुजाः ३ अंडजाः ११ स्वेदजाः ५ एतत्स्वरूपंअमरसिंहेनोक्तं ॥ उद्भिजास्त रुगुल्माद्याःपक्षिसर्पाद्ययोंडजाः ॥ स्वेदजाःक्र मिदंशाद्याःनृगवाद्याजरायुजाः ॥ अथरो हिणीचक्रं ॥ मेषार्कदिनभाद्भद्वयमब्धौइ यंतटे ॥ एकंगिरौद्वयंसंधौचतुर्दिक्षुतथा न्यसेत् ॥ साभिजित्क्रमेणैवंफलंचचतुरो हिणी ॥ अतिवृष्टिःसमुद्रे स्यात्तटेवृष्टिरव र्षणं ॥ गिरौसंधौखण्डवृष्टिरित्याहुःपूर्व सूरयः ॥ अथाब्दपानयनं ॥ भूनंदतिथ्यू नशकाहताभू १ तिथयः १५ कुरामा ३१

कुगुणा ३१ स्वसिद्धाः २४ भुवा १ ख
बाणै ५० स्त्रिशरैः ५३ श्चयुक्तास्तष्टानगैर
र्कसुखोद्भवः स्यात् ॥ १ ॥ अथग्रहाणामा
यव्ययाः ॥ षट्सूर्यैतिथयश्चन्द्रे भ्रष्टौभूमि
जस्तथा ॥ सप्तदशेंदुपुत्रेचदशभास्करनन्द
ने ॥ एकोनविंशतिर्जीवेराहौद्वादशकंभ
वेत् ॥ एकविंशतिराखराःस्याच्छुक्रस्यापि
तथैवच ॥ अथायव्ययानयनं ॥ स्वस्वामि
वर्षाधिपवत्सरैकान्त्रिघ्नं शराद्व्यं तिथिभक्त -
शेषं ॥ आयोथलब्धिस्त्रिगुणाशराढ्याति
थ्युद्धृताशेषमितोव्ययःस्यात् ॥ स्वस्वामि
शब्देनद्वादशराशिस्वामिनःवर्षाधिपशब्दे -
नराजाअनयोर्वर्षमिति ॥ उदाहरणं ॥ मे
षस्वामीभौमःतस्यवर्षाणि ८ राजाबुधस्त
स्यवर्षाणि । १७ अनयोर्योगः २५ त्रि
भिर्गुणितः ७५ पञ्चभिर्युक्तः ८० तिथि
१५ भक्तःशेषं ५ एतन्मितोमेषराशौभव

त:लब्धं ५ त्रिगुणं १५ पञ्चयुक्तं २० तिथि
भक्तंशेषं ५ मेषराशौव्ययः ॥ ५ ॥ एवंवृ
षादीनामायव्ययाः ॥ प्रतिवर्षंयोराजाभ
वति तस्यैवायव्ययौलेख्यौसिद्धिवत् ॥ ॥ इति
श्रीदिवाकरदैवज्ञात्मजविश्वनाथदैवज्ञवि -
रचितामकरन्दोदाहृतिःसमाप्तिमगमत् ॥
॥ छ ॥ संवत् १८४० शके १७०५ वारा
णसीप्रसादस्यनियोगेनतुयत्नतः ॥ काशीसं
स्थानमुद्रायामङ्कितोयंविचक्षणैः ॥

Indira Gandhi National Centre for the Arts

IGNCA RAR
R-197
ACC. No.